

บทที่ ๒

โครงสร้างธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

๒.๑ ความหมายของการธนาคารพาณิชย์

คำว่า "Bank" ซึ่งแปลว่า "ธนาคาร" นั้น มีผู้สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากคำว่า "Banco" ในภาษาอิตาเลียน แปลว่า "ม้ายาว" ซึ่งพวกยิวในอิตาลีใช้เป็นทั้งกองเงินและทำการแลกเปลี่ยนเหรียญกษาปณ์ ในขณะที่เดียวกันก็มีฝ่ายที่เชื่อว่าน่าจะมาจากคำว่า "Banck" ในภาษาเยอรมัน ซึ่งแปลว่า "กอง" แล้วชาวอิตาเลียนรับคำนี้ไปเปลี่ยนเป็น "Banco" เนื่องจากในศตวรรษที่ ๑๒ เยอรมันได้ครอบครองอาณาเขตของอิตาลีไว้เป็นจำนวนมาก จึงมีอิทธิพลทางภาษาอิตาลีไปด้วย ๑

ตามมาตรา ๔ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ให้ความหมายของการธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banking) ไว้ดังนี้ "การธนาคารพาณิชย์ หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่ง หรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมือใด (ค) ซื้อขายเงินปริวรรตต่างประเทศ"

๑ วิรัช สงวนวงศ์วาน, การเงินและการธนาคาร (กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๑), หน้า ๑๗๔.

ในมาตรา ๔ วรรคสอง ยังขยายความต่อไปว่า ธนาคารพาณิชย์นั้นให้หมายถึงธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตไปประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

นอกจากการธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวในมาตรา ๔ แล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังอาจกระทำการธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือเนื่องจากธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอวัลตั๋วเงิน การออก Letter of Credit (L/C) หรือการค้าประกันหรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดมิได้ *

แม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะขยายขอบเขตการให้บริการ และฐานลูกค้าไปกว้างขวางเพียงใดก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีหน้าที่พื้นฐานบางประการที่สถาบันการเงินอื่นไม่มี กล่าวคือ ความสามารถประกอบธุรกิจรับฝากเงินและนำเงินนั้นไปใช้ประโยชน์ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด

กล่าวโดยทั่วไป ธนาคารพาณิชย์จัดอยู่ในสถาบันการเงินหนึ่งในตลาดการเงิน ซึ่งตลาดการเงินอาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ตามระยะเวลาของเงินทุนของตลาดการเงิน ได้แก่ ตลาดทุน คือ ตลาดที่เอื้ออำนวยเงินทุนที่ได้รับจากผู้ออมไปให้กับผู้ลงทุน ซึ่งลักษณะของเงินทุนนั้นเป็นเงินทุนระยะยาว กับตลาดเงิน ซึ่งเอื้ออำนวยเงินทุนระยะสั้นจากผู้ออมไปยังผู้ลงทุน และในตลาดการเงินทั้ง ๒ ประเภทนี้ มีสถาบันการเงินที่สังกัดในตลาดเงินและตลาดทุนอยู่หลายสถาบัน ในบางครั้งสถาบันการเงินบางสถาบันจะทำหน้าที่ทั้งตลาดเงินและตลาดทุนพร้อม ๆ กัน เช่น ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินหนึ่งสังกัดในตลาดเงินทำหน้าที่ระดมเงินออมจากผู้ออมในรูปของการรับฝากเงินระยะสั้น และนำเงินดังกล่าวปล่อยกู้แก่ผู้ต้องการเงินทุนระยะสั้น โดยธนาคารพาณิชย์จะได้รับผลตอบแทน คือส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ย หัก

* มาตรา ๙ ทวิ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ปัจจุบันมีหนังสือเวียนของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ และลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๕

ด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของธนาคาร แต่ในบางครั้งธนาคารพาณิชย์ก็รับฝากเงินระยะยาว และปล่อยกู้ระยะยาวด้วย

ธนาคารพาณิชย์จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน คือ จัดหาเงินทุนแก่ผู้ลงทุนโดยการระดมเงินออมจากประชาชน (Liquidity Intermediation) จัดระยะเวลาการไหลเข้าออก ความต้องการและแหล่งของเงินให้เหมาะสม (Maturity Intermediation) ทำหน้าที่เป็นตัวกลางรองรับความเสี่ยง (Risk Intermediation) หากผู้ลงทุนกู้ยืมโดยตรงจากผู้ออม จะไม่มีสถาบันที่เชื่อถือได้มาค้ำประกันความเสี่ยง ธนาคารจึงเข้ามารองรับความเสี่ยงแก่ผู้ออมโดยรับจะเป็นผู้หาผลประโยชน์มาจ่ายแก่ผู้ออม โดยธนาคารค้ำประกัน และทำหน้าที่ในการสร้างพลังของเงินออมรายย่อย ๆ ให้มีกำลังพอที่จะก่อให้เกิดการผลิต การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องการใช้เงินลงทุนสูงได้ ^๒

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องมาโดยลำดับ และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดนโยบายการเงินของรัฐบาล ธุรกิจธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่ต้องตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล และในขณะเดียวกันการดำเนินงานของธนาคารก็ต้องตอบสนองแก่เจ้าของกิจการ หรือผู้ถือหุ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์การลงทุนคือแสวงหากำไรให้แก่ธุรกิจของตน

๒.๑.๑ วิวัฒนาการระบบธนาคาร

วิวัฒนาการของการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย อาจแบ่งออกเป็น ๓ ระยะดังนี้ คือ ^๓

^๒ กรรณิการ์ ลิปตพัลลภ, การธนาคารพาณิชย์ (กรุงเทพมหานคร:ภาควิชาบริการธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๒-๓.

^๓ ชรินทร์ พิทยาวิวิธ, ตลาดการเงินในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร:บริษัท อัมรินทร์พริ้นท์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๐-๑๕๕.

ระยะแรก ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ริเริ่มขึ้นโดยสาขาของธนาคารฮ่องกง และเซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นธนาคารของอังกฤษ ได้เข้ามาดำเนินธุรกิจนี้เป็นแห่งแรก และอีกไม่นานธนาคารชาร์เตอร์และธนาคารแห่งอินโดจีนและซุเอสก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามมา และต่อมา "บุคคลภักย์" ก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยคนไทย เนื่องจากเกรงว่าธนาคารต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นสาขาของธนาคารในประเทศแถบยุโรปอาจจะเข้ามาครอบงำระบบการเงินการธนาคารของไทย จนกระทั่งเมื่อประชาชนยอมรับการดำเนินธุรกิจธนาคารพาณิชย์ของบุคคลภักย์แล้ว ธนาคารพาณิชย์ที่สมบูรณ์แบบจึงถูกจัดตั้งขึ้นในนาม บริษัท เบงก์ สยามกัมมาจล จำกัด ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ และนับเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของคนไทย ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เปลี่ยนชื่อประเทศจาก "สยาม" มาเป็น "ประเทศไทย"

นับจากที่ธนาคารไทยพาณิชย์ได้เกิดขึ้น ก็มีธนาคารเปิดตามมาอีกในเวลาต่อมา แต่ในระยะแรกธนาคารพาณิชย์ไทยยังบริหารงานได้ไม่ดีเท่าธนาคารของชาวยุโรป เนื่องจากทุนสำรอง และบุคลากรทางด้านธนาคาร และขอบเขตจำกัดในการติดต่อทางด้านธุรกิจกับต่างประเทศ จึงไม่สามารถแข่งขันกับธนาคารของชาวยุโรปได้ในทุกด้าน

ระยะที่ ๒ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๘ ธนาคารพาณิชย์ไทยอยู่ในระยะสร้างตัว ซึ่งเป็นระยะที่เกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ธนาคารพาณิชย์ไทยเริ่มมีบทบาทมากขึ้น โดยมีธนาคารพาณิชย์ไทยเปิดดำเนินกิจการเพิ่มมากขึ้นอีกหลายธนาคาร ซึ่งสามารถสรุปเหตุผลได้ดังนี้

๑. ประเทศไทยถูกสถานการณ์บีบบังคับให้ประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร คือยุโรป และอเมริกา ในขณะเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินของคู่สงคราม ซึ่งรวมถึงธนาคารพาณิชย์ของชาวยุโรปที่เปิดดำเนินกิจการในขณะนั้นด้วย ทำให้สาขาของธนาคารต่างประเทศบางแห่งต้องปิดลงชั่วคราว ดังนั้น จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ของไทยขึ้นเอง

๒. พนักงานคนไทยที่ปฏิบัติงานอยู่กับสาขาของธนาคารต่างประเทศซึ่งปิดกิจการไปได้ว่างงานลง เป็นทรัพยากรบุคคลของการธนาคาร จึงเป็นกำลังอันสำคัญของธนาคารพาณิชย์ไทย อันมีส่วนช่วยให้การบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ไทยมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๓. สิ่งจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้มีผู้ก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ขึ้นมา คือกำไรจากการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ ซึ่งธนาคารเป็นตัวกลางรับซื้อเงินตราต่างประเทศจากลูกค้าผู้ส่งออก และขายเงินตราต่างประเทศนั้นให้ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยได้กำไรจากส่วนต่าง (margin) ระหว่างราคาซื้อกับราคาขาย

๔. เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนธนาคารพาณิชย์ไทย โดยหาวิธีช่วยเหลือและส่งเสริมกิจการธนาคารพาณิชย์ของคนไทยผ่านทางสำนักงานธนาคารชาติไทย ประกอบกับในภาวะสงคราม ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องจำหน่ายธนบัตรเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนเมื่อสงครามยุติลงแล้ว ปริมาณธนบัตรจึงเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้มีปริมาณเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น เกิดช่องทางการขยายตัวทางด้าน การขยายเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ธุรกิจการค้าเพิ่มขึ้นได้หลายเท่า

ระยะที่ ๓ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ จนถึงปัจจุบัน ธนาคารพาณิชย์ไทยได้เจริญขึ้นทัดเทียมกับธนาคารต่างประเทศทั้งในด้านการบริหารงาน การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การให้บริการด้านการค้าต่างประเทศ การให้บริการประเภทอื่น ๆ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริหาร และการบริการลูกค้า เป็นต้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์เป็นสื่อกลางทางการเงินที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ และมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการขยายธุรกิจการค้า การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การเกษตรกรรม การเคหะสงเคราะห์ การก่อสร้างและบริการอื่น ๆ โดยการกระจายสินเชื่ออย่างทั่วถึงทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค และได้เริ่มจัดตั้งสาขาขึ้นอย่างมากมายภายในประเทศ รวมทั้งขยายกิจการให้กว้างขวางออกไปนอกเหนือจากการให้สินเชื่อแก่ภาคการค้าระหว่างประเทศและการส่งเงินไปต่างประเทศ

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์เหล่านี้ยังได้รวมกันเข้าเป็นระบบการเงินของประเทศ ถือเป็น "ยุคแห่งการธนาคารสมัยใหม่" ซึ่งเกิดขึ้นจากผลของการจัดวางระเบียบ กฎเกณฑ์ระบบเศรษฐกิจและการธนาคารให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยเริ่มจากการประกาศพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. ๒๔๘๘ และในปี ๒๕๐๕ ก็มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์สมัยใหม่ ปรับปรุงจากฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยอาศัยมาตรฐานยุโรป เป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ อันเป็นพระราชบัญญัติที่กำหนดแนวทางปฏิบัติทั้งการบริการการธนาคารและนโยบายการเงิน ซึ่งต่อมาได้มีพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ จึงทำให้ธนาคารไทยพาณิชย์ทั้งของคนไทย และสาขาต่างประเทศต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ พระราชบัญญัตินี้ได้ห้ามมิให้สาขารธนาคารต่างประเทศ ขยายสาขาไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย

ต่อมา ได้มีการให้ความสำคัญกับการกระจายหุ้นออกสู่สาธารณชนในพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ ฉบับที่ ๒๐ พ.ศ. ๒๕๒๒ และในปี ๒๕๒๖ บริการ เงินด่วนเอทีเอ็มได้ถูกนำมาใช้และได้รับความนิยมอย่างสูง ซึ่งนับเป็นการริเริ่มนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาให้บริการแก่ประชาชน จึงถือได้ว่ายุคพัฒนานี้เป็นยุคที่ระบบธนาคารพาณิชย์เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว

๒.๑.๒ แผนการปฏิรูประบบการเงินของประเทศไทย

จากการที่ระบบธนาคารพาณิชย์ได้มีการวิวัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งถึงยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจการเงินและการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งได้เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ระบบการเงินของประเทศไทยจึงได้มีการปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ นอกจากนี้แล้ว การรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในการเจรจาว่าด้วยการค้าบริการรอบอุรุกวัยของประเทศสมาชิก GATT ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การสื่อสารและการโทรคมนาคมระหว่างประเทศ รวมทั้งความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดของธุรกิจการเงินของโลก ล้วนทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวเปิดเสรีทางการเงิน เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้มากยิ่งขึ้น แผนการปรับปรุงระบบการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเกิดขึ้น และมุ่งปฏิรูประบบการเงินการธนาคารในประเทศ โดยลดการควบคุมระบบการเงินและส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมทางการเงินเป็นไปอย่างเสรีตามกลไกตลาด ทั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน และยกระดับระบบการเงินของไทยให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการเงินของภูมิภาคในอนาคต ^๔

โดยทั่วไป มาตรการในการปฏิรูประบบการเงิน คือมาตรการที่มุ่งจะให้ระบบการเงินอิงกับกลไกของตลาดมากขึ้น และมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น โดยมีมาตรการสำคัญ ๆ คือ

^๔ “แผนการปฏิรูประบบการเงินของประเทศไทย,” ธนาคารแห่งประเทศไทย, CW/a.ymca37 (อัดสำเนา).

- (๑) การปฏิรูปอัตราดอกเบี้ยให้อิงกับตลาดแทนการกำหนดจากทางการ
- (๒) การพัฒนาตลาดและตราสารทางการเงิน และเครื่องมือทางการเงินที่อิงกับกลไกตลาด
- (๓) การส่งเสริมการแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ ทั้งโดยการอนุญาตให้มีธนาคารพาณิชย์มากขึ้น หรือการอนุญาตให้สถาบันการเงินอื่นทำธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้มากขึ้น
- (๔) การเข้มงวดกวดขันในด้านการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์
- (๕) การพัฒนาระบบการชำระเงินให้มีประสิทธิภาพและมีความเสี่ยงน้อยลง ^๕

จากประสบการณ์เรื่องการปฏิรูประบบการเงินในประเทศต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า การปฏิรูปการเงินจะสำเร็จได้ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญคือ (ก) ขณะเริ่มมาตรการปฏิรูปการเงิน ภาวะเศรษฐกิจมหภาคจะต้องมีเสถียรภาพพอสมควร และ (ข) การกำกับดูแลฐานะความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์จะต้องมีความเพียงพอก่อน ^๖ ซึ่งในเรื่องนี้ การกำกับดูแลจะเน้นเรื่องความมั่นคง ไม่ใช่การแทรกแซงที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ จึงไม่ขัดกับแนวความคิดของการปฏิรูปทางการเงิน ซึ่งมุ่งผ่อนคลายให้ธนาคารพาณิชย์มีอิสระและคล่องตัวในการทำธุรกิจ ^๗

ดังที่ได้กล่าวในวรรคแรก ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหารื้อหรือผ่อนคลายระบบการเงิน จึงได้กำหนดแผนการปรับปรุงระบบการเงิน ซึ่งมีผลต่อธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะผลที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ สำหรับมาตรการที่ได้ดำเนินการไปแล้วมีดังนี้

^๕ ธาวิธา วัฒนเกส, "การปฏิรูปทางการเงิน : วิเคราะห์ประสบการณ์ของไทย," (อัดสำเนา), หน้า ๒.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

ก) แผนงานการปรับปรุงระบบการเงิน 3 ปี ในระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๓๕)

แผนงานดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ซึ่งพอกกล่าวโดยสังเขปได้ดังนี้^๘

๑. การผ่อนคลายข้อจำกัดต่างๆ

๑.๑ การปล่อยเสรีอัตราดอกเบี้ย โดยได้ยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ และเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๓๓ และวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๕ ตามลำดับ และต่อมาได้ยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕

๑.๒ การผ่อนคลายการปริวรรตเงินตรา ทางการค้าได้ประกาศรับพันธะข้อ ๘ แห่ง ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ^๙ และผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราขั้นที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ และต่อมาได้ผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราครั้งที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๔ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินมาตรการขยายขอบเขตการใช้เงินบาท เพื่อสนับสนุน การขยายตัวของการค้าและการลงทุน โดยเพิ่มวงเงินการนำเงินบาทออกไปประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับ ไทย จากเดิมไม่เกินครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บาท เป็นไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่เมษายน ๒๕๓๔ และอนุญาต ให้นำเงินบาทออกไปลงทุนในต่างประเทศ ประเทศอินโดจีน โดยกำหนดวงเงินเท่ากับกรณีนำเงินตราต่างประเทศออกไปลงทุน คือกำหนดไว้ปีละไม่เกิน ๕ ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

๑.๓ การผ่อนคลายในการบริหารสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน เช่น การให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องแทนการดำรงเงินสดสำรอง ตั้งแต่มิถุนายน ๒๕๓๔ การผ่อนคลายการ ดำรงหลักทรัพย์ตามเงื่อนไขเปิดสาขา จากร้อยละ ๙.๕ เหลือไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๘ ของเงินฝาก ตั้งแต่ กันยายน ๒๕๓๔ และลดลงเหลือไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗ ของเงินฝากตั้งแต่วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และ เหลือร้อยละ ๖.๕ และ ๕.๕ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๕ และ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ตามลำดับ และได้ยกเลิกข้อบังคับดังกล่าวตั้งแต่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๖ นอกจากนี้ ยังได้มีการปรับปรุงนโยบายสินเชื่อสู่ ชนบทเป็นระยะ ๆ เป็นต้น

^๘ “แผนการปฏิรูประบบการเงิน...” หน้า ๑๘-๒๕.

^๙ ทักษิณ ฤกษ์สุด, “พันธะข้อ ๘ : ผลทางกฎหมายต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ,”

๑.๔ การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจ *

(๑) ธุรกิจที่อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ทำได้

- การเป็นนายหน้าตัวแทนจำหน่ายหลักทรัพย์รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ
- การให้บริการข้อมูลข่าวสาร
- การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน
- การเป็นผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้มีประกัน
- การเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของกองทุนรวม
- การเป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์
- การเป็นตัวแทนเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการจำหน่ายหน่วยลงทุน

(๒) ธุรกิจที่จะอนุญาตโดยการคัดเลือกธนาคารพาณิชย์ที่เหมาะสม

- การจัดการออก จัดจำหน่าย และค้าตราสารแห่งหนี้
- การแปลงสิทธิในทรัพย์สินเป็นตราสารเปลี่ยนมือและจัดจำหน่าย (Securitization)
- การประกอบธุรกิจวิเทศธนกิจ **

๑.๕ ผ่อนคลายนโยบายเกณฑ์การเปิดสาขา และการเปิดบริการเครื่อง ATM รวมทั้งสำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

๒. การปรับปรุงการดูแลกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน

๒.๑ ปรับปรุงกฎเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามมาตรฐาน BIS*** โดยตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๓๖ กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ไทยดำรงเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำ

* โปรดดูรายละเอียดจาก หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท. ณค. (ว.) ๕๑๖/๓๕ เรื่อง การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๕ และ ที่ ธปท. ณค. (ว.) ๑๐๒๕/๒๕๓๕ เรื่อง การขออนุญาตประกอบธุรกิจเพิ่มเติม ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕

** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า ๑๔๗.

*** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า ๑๕๑.

กว่าร้อยละ ๗ และให้ดำรงเงินกองทุนชั้นที่ ๑ ต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕ โดยธนาคารได้ปรับอัตราส่วนเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นร้อยละ ๗.๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๗ และเป็นร้อยละ ๘ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘^{๑๐}

๒.๒ การปรับปรุงหลักเกณฑ์การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง เพื่อส่งเสริมการใช้พันธบัตรรัฐวิสาหกิจแทนพันธบัตรรัฐบาล และการพัฒนาตราสารทางการเงิน

๒.๓ การสนับสนุนให้สถาบันการเงินควบ และรวมกิจการเข้าด้วยกัน

๓. การพัฒนาตราสารการเงิน

๓.๑ ร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ และตลาดหลักทรัพย์ ปรับปรุงร่างกฎหมาย ๓ ฉบับคือ กฎหมายตราสารทางการเงิน กฎหมายบริษัทมหาชน และกฎหมาย พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดย พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ บริษัททั่วไปสามารถระดมทุนโดยตรงจากประชาชนได้แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (Securities and Exchange Commission หรือ SEC)

๓.๒ การให้สถาบันการเงินออกบัตรเงินฝากชนิดเปลี่ยนมือได้ (Negotiable Certificate of Deposit หรือ NCD)*

๓.๓ พัฒนาทั้งตลาดแรกและตลาดรอง เพื่อสร้างสภาพคล่องให้แก่หลักทรัพย์และตราสารการเงิน

^{๑๐} ฝ่ายวิจัย บงล. สินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน), “ธนาคารพาณิชย์,” ผู้จัดการรายวัน, หน้า

๑๓.

* บัตรเงินฝาก (Negotiable Certificate of Deposit) เป็นตราสารหรือใบแสดงการรับฝากเงินที่สถาบันการเงินออกให้ผู้ฝากเงินไว้เป็นหลักฐานในการรับฝากเงิน และเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้เงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา โดยจะกำหนดดอกเบี้ยไว้หรือไม่ (zero coupon) ก็ได้ บัตรเงินฝากมีวงเงินขั้นต่ำตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยคือ ๕๐๐,๐๐๐ บาท และส่วนเกินต้องเป็นทวีคูณของ ๑๐๐,๐๐๐ บาท และมีอายุตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๓ ปี ทั้งนี้ ผู้ถือบัตรเงินฝากจะไม่สามารถไถ่ถอนเงินคืนก่อนครบกำหนดแต่จะสามารถโอนเปลี่ยนมือบัตรเงินฝากด้วยการสลักหลังได้ (โปรดดูประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติในเรื่องบัตรเงินฝาก ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๕ - ปรากฏรายละเอียดในภาคผนวก ค., หน้า ๑๕๕).

๓.๔ การจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่จำเป็น เช่น การจัดตั้ง Credit Rating Agency และสถาบันประกันเงินฝาก เป็นต้น

๔. การปรับปรุงด้านระบบการชำระเงิน

๔.๑ การพัฒนาระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เช็ค และตราสารการเงินอื่น

๔.๒ การพัฒนาการโอนเงินผ่านระบบ Electronic Banking ให้กว้างขวางและรัดกุม

๔.๓ การส่งเสริม พัฒนา รวมทั้งคุ้มครองผู้บริโภคในการใช้บัตรเครดิต

๗) แผนงานการปรับปรุงระบบการเงิน ๓ ปี ระยะที่สอง (พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๘)

แผนงานนี้แบ่งเป็น ๒ ส่วน

ในส่วนแรก เป็นแผนงานต่อเนื่องจากแผนงานในระยะแรก ได้แก่

- ก. การผ่อนคลายข้อจำกัดต่างๆ
- ข. ปรับปรุงวิธีการดูแล กำกับ และตรวจสอบสถาบันการเงินให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการเงิน
- ค. การพัฒนาตราสารทางการเงิน
- ง. การปรับปรุงระบบการชำระเงิน

ในส่วนที่สอง เป็นแผนงานใหม่ซึ่งจะครอบคลุมด้านการส่งเสริมศักยภาพของการเงินในระยะยาว แผนงานนี้ประกอบด้วย

- ก. แผนงานระดมเงินออม
- ข. แผนการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค
- ค. แผนการปรับปรุงองค์กร รองรับการเปลี่ยนแปลง บทบาท และหน้าที่ของธนาคารภายใต้ภาวะแวดล้อมทางการเงินใหม่

ทั้งนี้ ธนาคารได้เตรียมและดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับแผนงานปรับปรุงระบบการเงินดังกล่าว ดังนี้

- ๑. การพัฒนาระบบการเงิน: ธนาคารจะดำเนินการต่อเนื่องจากที่ทำได้แล้วที่สำคัญได้แก่
 - ๑.๑ การผ่อนคลายการปริวรรตเพิ่มเติม โดยการเพิ่มวงเงินการนำเงินบาทออกไปประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับไทย จาก ๑๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๒๕๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๓๖

๑.๒ การผ่อนคลายในการบริหารสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน โดยการลดอัตราการค้าวงหลักทรัพย์ตามเงื่อนไขในการเปิดสาขาจากในปลายเดือนตุลาคม ๒๕๓๕ ร้อยละ ๖.๕ เหลือ ๕.๕ ตั้งแต่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ และได้ยกเลิกข้อบังคับดังกล่าวตั้งแต่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๖ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ และสนับสนุนการพัฒนาตลาดรองของพันธบัตรรัฐบาลและตราสารหนี้อื่นๆ

๑.๓ การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่อเนื่องจากแผนแรก

๑.๔ พิจารณานุญาตให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจวิเทศธนกิจ และให้บริการการเงินใหม่ ๆ ทั้งนี้ ทางกรมได้พิจารณาอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ ๔๗ ธนาคาร (ธนาคารพาณิชย์ไทย ๑๕ ธนาคาร สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ ๑๒ ธนาคารที่มีสาขาในประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศรายใหม่ ๒๐ ธนาคาร) ประกอบกิจการวิเทศธนกิจได้ตั้งแต่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๓๖

๑.๕ ดำเนินนโยบายให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ BIS ภายในปี ๒๕๓๖

๑.๖ สนับสนุนให้สถาบันการเงินรวมและควบกิจการ เพื่อสร้างความแข็งแกร่ง

๑.๗ สนับสนุนการแยกธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์

๑.๘ ดูแลให้สถาบันการเงินมีการปรับตัวต่อมาตรการการผ่อนคลายทางการเงินได้อย่างมีระเบียบ และมีการดำเนินการที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่สูง และการแข่งขันที่เกินความจำเป็น

๑.๙ พัฒนาตลาดพันธบัตรรัฐบาล พัฒนาตลาดซื้อคืน และตราสารการเงินต่างๆ

๑.๑๐ การเตรียมโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่จำเป็น โดยการจัดตั้งสถาบันจัดอันดับ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดตั้ง และได้จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๖ โดยใช้ชื่อว่า

Thai Rating Information Services Co., Ltd. (TRIS)

๒. การกระจายบริการทางการเงินสู่ภูมิภาค : ธนาคารจะสนับสนุนการขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนไปในต่างจังหวัดให้มากขึ้น เพื่อกระจายการลงทุนและความเจริญสู่ภูมิภาค

๓. การระดมเงินออม : ธนาคารจะสนับสนุนมาตรการระดมเงินออม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมการออมแบบผูกพันประเภทต่างๆ อาทิ การออมเพื่อการศึกษา การออมเพื่อที่อยู่อาศัย การออมเพื่อใช้หลังเกษียณอายุ ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินมาตรการส่งเสริมการออมอย่างต่อเนื่อง

๔. เตรียมการรองรับการแข่งขันทางการค้า การลงทุน และการเงิน : ธนาคารจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการดังนี้

ก. สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการตามร่างพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าตั้งแต่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ และสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการเมื่อ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๖ และได้มีการประกาศพระราชบัญญัติการจัดตั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๓๖

ข. สนับสนุนให้มีการเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาขาดแคลนบริการพื้นฐานและสิ่งสาธารณูปโภคให้เห็นผลโดยเร็ว

ค. ดูแลต้นทุนทางการเงินให้เอื้ออำนวยต่อการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุน

ง. สนับสนุนแนวทางและกลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศ เพื่อขยายฐานการผลิตและสร้างตลาดสินค้า รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การเจรจากับต่างประเทศเกิดอำนาจต่อรองและประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจในประเทศ

จากแผนการปรับปรุงระบบการเงินดังกล่าวข้างต้นนั้น ทำให้มีเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าระบบการเงินของไทยได้เริ่มมีการปฏิรูปอย่างแท้จริง ก่อนที่จะมีการเข้าสู่ระบบการเงินเสรี ดังนี้

พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยถึง ๓% จากเดิม ๙% เป็น ๑๒% เพื่อแก้ปัญหาภาวะเงินเฟ้อพร้อมทั้งเพิ่มเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์จาก ๑๖% เป็น ๑๙%

มกราคม ๒๕๓๔ ประกาศใช้นโยบายการผ่อนคลายข้อจำกัดการบริหารสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในเรื่องเงื่อนไขสินเชื่อสู่ชนบทสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเงื่อนไขการเปิดสาขา

๑ เมษายน ๒๕๓๔ นโยบายต่อเนื่องจากขั้นที่ ๑ นโยบายการผ่อนคลายการควบคุมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศขั้นที่ ๒ อนุญาตให้นักธุรกิจและประชาชนซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ได้โดยตรง

๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๔ ประกาศยกเลิกการดำรงเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ และให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องแทน

๘ มกราคม ๒๕๓๕ ประกาศยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์กำหนดจากเดิมร้อยละ ๑๒ ให้อัตราเงินฝากทุกประเภทลอยตัวอย่างสมบูรณ์

๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ขั้นตอนของการปฏิรูตรัฐวิสาหกิจที่ ๓ ขั้นสุดท้ายคือผ่อนผันให้ผู้ส่งออกสามารถรับชำระค่าสินค้าส่งออกเป็นเงินบาท จากบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศแทนการชำระเป็นเงินตราต่างประเทศได้ และอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์มีอำนาจชำระหนี้และรับฝากเงินตราต่างประเทศได้

๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ประกาศยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ ทั้งของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ พร้อมทั้งประกาศขยายขอบเขตการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์เพิ่มอีก ๕ ประเภท

๑๖ กันยายน ๒๕๓๕ อนุญาตให้สถาบันการเงินจัดตั้งกิจการวิเทศธนกิจหรือที่เรียกว่า BIBF

๑ มกราคม ๒๕๓๖ ประกาศใช้มาตรฐานการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ BIS

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ นโยบายผ่อนคลายข้อจำกัดการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ด้วยการลดสำรองพันธบัตรเพื่อเปิดสาขา

๒๑ มีนาคม ๒๕๓๗ ประกาศให้ธนาคารพาณิชย์เพิ่มสัดส่วนสำรองหนี้สูญจาก ๕๐% เป็น ๗๕% ในปีนี้และ ๑๐๐% ในปี ๒๕๓๘

จากแผนการดังกล่าวข้างต้น ฟังสังเกตได้ว่า ประเทศไทยได้ปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ไปแล้วหลายมาตรการ ที่สำคัญคือ การผ่อนคลายข้อจำกัดต่าง ๆ การปรับปรุงการกำกับดูแลสถาบันการเงิน การพัฒนาตราสารการเงิน การปรับปรุงระบบการชำระเงิน การเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี ๒๕๓๕ ถือได้ว่าเป็นปีแห่งการปฏิรูปการเงิน เนื่องจากการผ่อนคลายข้อจำกัดการดำเนินงานและขยายขอบเขตธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ โดยเน้นการนำกติกาดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS) มาใช้ และการออกบัตรเงินฝาก (NCD) การอนุญาตให้จัดตั้งศูนย์วิเทศธนกิจ (BIBF)

เพื่อปูทางนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการเงิน ภายใต้เศรษฐกิจและการเงินที่เปิดกว้างและถูกเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบการเงินของโลกมากขึ้น (Globalization) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการสร้างสภาวะแวดล้อมทางการเงินภายในประเทศให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และไทยสามารถนำมาเป็นเครื่องต่อรองในเวทีการค้าระหว่างประเทศได้

จากการที่ประเทศไทยเปิดเสรีการค้าให้กับต่างประเทศ ซึ่งบริการการเงินถือเป็นสาขาหนึ่งที่รวมอยู่ด้วยนั้น ประเทศไทยได้มีการปรับตัวทางธุรกิจการเงินรองรับนโยบายเสรีการเงินเตรียมพร้อมอยู่แล้ว ก่อนที่ประเทศไทยจะตกลงรับสัตยาบันใน GATS อาทิเช่น การใช้มาตรการการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของ BIS และการจัดตั้งศูนย์วิเทศธนกิจ (BIBF) ซึ่งถือเป็นเขตการค้าเสรีสำหรับเงินตราต่างประเทศ เพื่อต้องการดึงเงินลงทุนจากต่างประเทศเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการเงินทุนในการพัฒนาประเทศ โดยที่การปรับตัวยุทธศาสตร์การเงินภายในของประเทศไทย มีความสำคัญต่อการรับประกันพันธกรณีใน GATS อันอาจก่อให้เกิดผลดีต่อธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ไทยดังนี้

๑. เมื่อไทยเปิดเสรีการธนาคารพาณิชย์ให้กับผู้ประกอบการต่างชาติแล้ว การแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ไทยและต่างประเทศย่อมเกิดขึ้น ซึ่งการปรับโครงสร้างมาตรฐานการเงินของประเทศไทยให้เข้าสู่ระบบสากลนั้น จะทำให้ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยมีศักยภาพ และประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรับมือกับผู้ประกอบการต่างชาติได้

๒. การเปิดเสรีการเงินตามพันธกรณีใน GATS นั้น ประเทศไทยมิได้เปิดเสรีทั้งหมด โดยขอลงวนในหลักการเรื่อง Market Access และ National Treatment และทำเป็นข้อยกเว้นไว้ในภาคผนวกว่าด้วยการบริการการเงิน เนื่องจากสาขาบริการการเงินมีความเฉพาะในตัวเอง ทำให้ไม่สามารถนำหลักการทั่วไปใน GATS มาใช้ได้ทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น หลักการสำคัญของ GATS ในส่วนที่เกี่ยวกับสาขาการเงิน คือประเทศภาคีต้องเปิดตลาดธุรกิจการเงินให้บุคคล หรือนิติบุคคลของประเทศภาคีอื่นเข้ามาให้บริการได้ โดยมีสิทธิและหน้าที่ไม่แตกต่างจากบุคคลหรือนิติบุคคลของเจ้าของประเทศเอง และประเทศหนึ่ง ๆ จะให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษแก่ประเทศหนึ่งประเทศใดเป็นการเฉพาะไม่ได้^{๑๑} ตามหลักการปฏิบัติเยี่ยง

^{๑๑} ธารีสา วัฒนเกส, หน้า ๖.

ชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) คือ เมื่อให้สิทธิประโยชน์แก่ประเทศใดแล้ว ประเทศอื่น ๆ ก็สามารถที่จะเรียกร้องสิทธิประโยชน์ในทำนองเดียวกันนั้นได้ ซึ่งหากจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและกฎเกณฑ์เหล่านี้ ประเทศไทยซึ่งอยู่ในฐานะที่เพิ่งเริ่มพัฒนาระบบการเงินได้ไม่นานนัก อาจจะไม่มีความพร้อมพอที่จะบุกเบิกเข้าไปในตลาดบริการการเงินของต่างประเทศได้ หรือรับการเข้ามาของธุรกิจบริการการเงินของต่างประเทศได้ เนื่องจากไม่มีความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่ทัดเทียมพอที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติในประเทศที่พัฒนาแล้วได้ หรืออีกนัยหนึ่ง หากประเทศไทยเปิดตลาดให้แก่สหรัฐอเมริกาเพื่อเข้ามาประกอบธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ถ้าปฏิบัติตามพันธกรณีในข้อตกลงฯ ประเทศไทยจะต้องเปิดตลาดให้แก่ทุกประเทศด้วย หากกรณีที่ธนาคารของประเทศที่ยังไม่พัฒนา มีระบบการเงินไม่เป็นสากล ได้ขอเข้ามาประกอบกิจการการธนาคารพาณิชย์เช่นกัน อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรวมทั้งความมั่นคงได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องขอสงวนที่จะไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงฯ ในทุกกรณี โดยคงไว้ซึ่งมาตรการซึ่งไม่สอดคล้องกับหลัก MFN โดยระบุนายการยกเว้นไว้ในภาคผนวกว่าด้วยการยกเว้นจากมาตรา ๒ และได้แยกสาขาการเงินออกมาเป็น ภาคผนวกว่าด้วยการบริการทางการเงิน

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้อ้างหลัก prudential reasons (มาตรการกำกับควบคุมเพื่อความมั่นคง) ต่อประเทศภาคีอื่น ซึ่งการอ้างหลักดังกล่าวนี้ เพื่อคัดเลือกองค์กรธุรกิจที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และยังเป็นการพิจารณาถึงอำนาจขององค์กรเหล่านั้นว่า เมื่อมาเปิดสถานที่ทำการในประเทศไทยจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด เนื่องจากหากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศไม่มีความมั่นคงเพียงพอ และไม่สามารถดำเนินกิจการได้ จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ทั้งผู้ฝากเงิน และผู้กู้เงิน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้อง และเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาบริการอื่นแล้ว จะเห็นได้ว่าในสาขาบริการการเงิน เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น จะทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงที่กว้างกว่า

ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะอ้างหลัก prudential reasons ขึ้นมานั้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงมาตรฐานระบบการเงินให้เป็นสากลเสียก่อน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่ประเทศอื่น และทำให้ประเทศไทยมีฐานอำนาจการต่อรองได้มากขึ้น เนื่องจากได้มีการกำกับดูแลการเงินและสถาบันการเงินในประเทศให้ดีขึ้นพร้อมอยู่แล้ว

๒.๒ ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์กับการค้าบริการ

ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ถือว่าการบริการประเภทหนึ่ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการ ทางด้านการเงินด้วยการรับฝากเงิน การให้กู้เงิน การแลกเปลี่ยนเงินตรา การให้บริการด้านหนังสือค้ำประกัน ฯลฯ เป็นต้น

ดังที่ได้ทราบมาบ้างจากบทนำว่า การค้าบริการซึ่งได้ถูกนำมาเจรจาในรอบอุรุกวัยนั้น เป็นผลมาจากการผลิตของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) สูงในด้านการค้าบริการ ประกอบกับการที่ยังไม่มีกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในภาพรวมที่จะทำให้เกิดความร่วมมือกันในแต่ละประเทศ และจากกฎหมายภายในของหลาย ๆ ประเทศต่างก็มีกรอบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ กันไป ซึ่งในหลายกรณีถือเป็นอุปสรรคต่อการค้าเสรี เช่น การจำกัดขอบเขตการประกอบกิจการภายในประเทศของหน่วยธุรกิจต่างประเทศ การควบคุมเรื่องเงินตรา เรื่องทุนหรือเรื่องแรงงาน เป็นต้น ^{๑๒}

สำหรับประเด็นสำคัญในเรื่องการค้าบริการที่จะถูกนำมาบรรจุในการเจรจานั้น คือคำจำกัดความของ "การค้าบริการ" ที่จะครอบคลุมถึงการค้าบริการใดบ้าง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการค้าบริการอาจแบ่งออกได้เป็น

(๑) การบริการที่พึ่งปัจจัยอื่น (Factor Services) คือการบริการที่จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีส่วนประกอบจากปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น การโรงแรม การก่อสร้าง และกิจการบินพาณิชย์ เป็นต้น

(๒) การบริการที่ไม่ต้องพึ่งปัจจัยอื่น (Non-Factor Services) คือบริการที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศโดยเครื่องมืออุปกรณ์เป็นส่วนใหญ่ โดยไม่ต้องพึ่งองค์ประกอบหรือปัจจัยด้านแรงงาน เช่น การขนส่ง การธนาคาร การประกันภัย การท่องเที่ยว และการบริการทางด้านอื่น ๆ เป็นต้น ^{๑๓}

^{๑๒} สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ: การควบคุมการค้าระหว่างประเทศโดยรัฐ. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๑๓๙.

^{๑๓} บรเมศร์ อุ่นวัฒน์, การค้าบริการ: กรณีศึกษาเฉพาะการบริการด้านวิชาการธนาคาร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓, หน้า ๑๐.

จากองค์ประกอบข้างต้นจึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว กับประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วต้องการจะถือว่าการค้าบริการที่จะเจรจาเพื่อลดอุปสรรคนั้น หมายถึงเฉพาะกรณีของ non-factorservices เท่านั้น แต่ประเทศที่กำลังพัฒนาเห็นว่า non-factor services เป็นกิจกรรมที่ประเทศพัฒนาแล้วมีความได้เปรียบอยู่แล้ว เช่น มีระบบช่างาน ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ก้าวหน้า และมีการเก็บค่าธรรมเนียมการบริการต่าง ๆ อยู่แล้ว ถ้าหากต้องการจะเจรจาเพื่อลดอุปสรรคในการค้าบริการทั้งภาค ก็ควรจะต้องรวม factor services ที่บรรดาประเทศกำลังพัฒนามีการได้เปรียบเปรียบเทียบสูง การค้าบริการเสรีต้องเป็นไปตามหลักตอบแทนซึ่งกันและกัน และควรจะครอบคลุมทั้ง factor และ non-factor services ด้วย ๑๔

สำหรับการค้าบริการในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยนั้น ในอดีตที่ผ่านมา ธนาคารต่างประเทศที่เข้ามาเปิดดำเนินกิจการในประเทศไทยนั้น จะเป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน คือเมื่อธนาคารต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย ธนาคารไทยก็จะได้รับอนุญาตให้ไปเปิดสาขาในประเทศนั้นเป็นการตอบแทน แต่แนวคิดในเรื่องการอนุญาตให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทยได้นั้นจะขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลในแต่ละสมัยด้วย ประกอบกับความสามารถของผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยว่าจะแข่งขันกับต่างชาติได้มากน้อยเพียงใดด้วย

โดยภาพรวม การให้ความหมายของการบริการในแง่เศรษฐศาสตร์นั้นอาจแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะคือ ๑๕

๑) การบริการคือผลผลิตในเชิงเศรษฐศาสตร์ (economic output) ที่ไม่อยู่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นลักษณะที่ทำให้การบริการแตกต่างไปจากสินค้า และรวมกิจการมากมายหลายประเภท อาทิเช่น การให้บริการด้านบัญชี การโฆษณา การธนาคาร และการให้บริการทางด้านการเงินอื่น ๆ การโทรคมนาคม การประมวลข้อมูลและข่าวสาร เป็นต้น

๑๔ Surakiart Sathirathai, Thailand and International Trade Law. (Bangkok, Graduate Institute of Business Administration of Chulalongkorn University:1987),P. 55.

๑๕ บรมเมศร์ อุณวัฒน์, “การค้าบริการ.....” หน้า ๑๗.

๒) ความไม่สามารถที่จะเก็บสะสมได้ (unstorability) ซึ่งทำให้การบริการจะต้องถูกบริโภคในขณะเดียวกันกับที่ถูกผลิตออกมา แต่ลักษณะหรือคุณสมบัตินี้อาจจะไม่มีในกิจกรรมที่ปกติมักจะถูกเรียกว่าเป็นบริการ เช่น การให้บริการตอบรับข่าวสาร (answering service) ซึ่งสามารถจะเก็บสะสมข่าวสารได้

๓) การสะท้อนให้เห็นถึงองค์กรทางเศรษฐกิจ (economic organization) ที่อยู่เบื้องหลัง ตัวอย่างเช่น นาย ก ทำงานในโรงงานในฐานะลูกจ้าง ค่าแรงของเขาจะเป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าผลผลิตสินค้า และมูลค่าเพิ่ม (value added) แต่ถ้าเขาทำงานให้ร้านของเขาเอง รายได้หรือค่าแรงของเขาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตบริการ

๔) การติดต่อกันโดยตรงระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ให้บริการ ซึ่งแตกต่างจากในกรณีของการผลิตสินค้า ซึ่งผู้ผลิตสามารถผลิตและสะสมสินค้าในคลังสินค้า หรือที่จะจำหน่ายให้ผู้บริโภคในตลาดในเวลาต่อมาได้ การติดต่อโดยตรง (interaction) ระหว่างผู้ให้บริการและผู้ให้บริการแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๔.๑) การบริการที่จำเป็นต้องอาศัยการเข้าใกล้กัน (physical proximity) ระหว่างผู้ใช้บริการ (user) และผู้เสนอบริการ (provider) ซึ่งสามารถแยกออกได้ ๓ ชนิดตามลักษณะการเคลื่อนที่ของผู้เสนอและผู้ให้บริการ ดังนี้

(ก) ผู้เสนอบริการเคลื่อนที่ (mobile provider) หรือผู้ใช้บริการเคลื่อนที่ (mobile user) ในการค้าประเภทนี้ ผู้เคลื่อนที่จะเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ได้ เช่น การให้บริการด้านกาให้คำปรึกษา การให้บริการตัดผม การขนส่ง ผู้เสนอบริการจะเคลื่อนที่ไปหาผู้บริการ หรือผู้ใช้บริการอาจจะเคลื่อนที่ไปหาผู้เสนอบริการ

(ข) ผู้เสนอบริการเคลื่อนที่ (mobile provider) แต่ผู้ใช้บริการไม่เคลื่อนที่ (immobile user) การค้าบริการประเภทนี้จะต้องอาศัยผู้ใช้บริการ ในขณะที่การเคลื่อนที่ในทางกลับกันจะไม่ทำให้การค้าบริการเกิดขึ้น เช่น การซื้อขายแรงงานกรรมกรในโครงการก่อสร้างในตะวันออกกลาง การค้าแรงงานจะเกิดขึ้นได้ ถ้าบริษัทจัดหางานส่งคนงานไทยไปยังประเทศในตะวันออกกลางเพื่อทำการก่อสร้าง

(ค) ผู้เสนอบริการไม่เคลื่อนที่ (immobile provider) แต่ผู้ใช้บริการเคลื่อนที่ (mobile user) การค้าบริการประเภทนี้จะต้องอาศัยผู้ใช้บริการเคลื่อนที่ไปหาผู้เสนอบริการ เช่น การบริการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะต้องเดินทางจากประเทศของตนเข้าสู่ประเทศของผู้เสนอบริการ เป็นต้น

๔.๒) การบริการที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยการเข้าใกล้กัน (physical proximity) หรือไม่จำเป็นที่ จะต้องมีการติดต่อโดยตรงระหว่างผู้เสนอบริการและผู้ใช้บริการนั้น แต่ว่าการอยู่ใกล้กันระหว่างผู้เสนอและ ผู้ใช้บริการ อาจจะมีประโยชน์ต่อการบริการ แต่ไม่เป็นสิ่งจำเป็น การบริการประเภทนี้อาจจะเรียกว่า การ บริการทางไกล (long distance services) เช่น การบริการทางด้านโทรคมนาคม โทรเลข และโทรศัพท์ การให้ บริการทางด้านธนาคารบางประเภท เช่น การใช้เครดิตการ์ด บัตรเงินด่วน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทางด้านระบบโทรคมนาคม อาจจะทำให้มีการค้าบริการหลายอย่างเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นที่จะต้องให้ มี ความใกล้ชิดระหว่างผู้เสนอกับผู้ใช้บริการ ซึ่งก็เป็นลักษณะของผู้เสนอบริการไม่เคลื่อนที่ (immobile provider) และผู้ใช้บริการไม่เคลื่อนที่ (immobile user) ^{๑๖}

จากข้างต้นทั้งหมดที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าการธนาคารเป็นการบริการที่จำเป็นต้องอาศัย การเข้าใกล้กัน (physical proximity) ระหว่างผู้ใช้บริการ (user) และผู้เสนอบริการ (provider) การธนาคารจึง เป็นส่วนหนึ่งของการบริการในกลุ่มที่ผู้เสนอบริการไม่เคลื่อนที่ (immobile provider) แต่ผู้ใช้บริการเคลื่อนที่ (mobile user) กล่าวคือ ผู้ใช้บริการต้องไปที่ธนาคารเพื่อรับบริการด้านการธนาคารจากธนาคารต่าง ๆ ความ สัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตบริการและผู้ให้บริการเช่นนี้เอง ที่ทำให้เกิดความจำเป็นที่ผู้เสนอบริการจากต่าง ประเทศหรือธนาคารจากต่างประเทศจะต้องเข้ามาตั้งถิ่นฐานธุรกิจในประเทศในรูปของสาขา หรือสำนักงาน ผู้แทน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อโดยตรงระหว่าง ผู้เสนอบริการกับผู้ใช้บริการ แต่การค้าใน การบริการด้านกิจการธนาคารบางประเภทอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการเข้าใกล้กัน (physical proximity) ระหว่างผู้ใช้บริการกับผู้เสนอบริการก็ได้ เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้าน โทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ได้นำไปสู่ electronic banking นอกจากนี้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ซื้อบริการของธนาคาร ยังเป็นผู้ที่ซื้อการบริการที่เป็นนามธรรมด้วย เช่น ความมั่นใจในธนาคารว่าธนาคารจะสามารถที่จะรักษา ทรัพย์สินของผู้ที่ใช้บริการให้ปลอดภัย ในกรณีของการฝากเงินได้มากน้อยเพียงใด และการซื้อความสะดวก หรือความคล่องตัวทางการเงินในกรณีที่ได้กู้ยืมจากธนาคารในยามขาดสนได้มากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้เป็นนามธรรมซึ่งอยู่รวมกับผลผลิตของการบริการจากธนาคารด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่ จะสะสมได้ในรูปของความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสนอ บริการกับผู้ใช้บริการ แต่ความสัมพันธ์นี้ไม่สามารถที่

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

จะนับได้เหมือนกับการค้าในสินค้า แม้ว่าจำนวนความถี่ของการติดต่อและวงเงินเกี่ยวข้องจะสามารถนับได้ ความสัมพันธ์นี้เองที่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะทำให้ธนาคารมีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการแข่งขัน

ความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการแข่งขันของแต่ละธนาคารยังขึ้นอยู่กับว่าภาพพจน์และความมีชื่อเสียงของธนาคารควบคู่กับความสะดวกในการได้รับการบริการ โดยธนาคารที่มีสาขาหรือมีโอกาสในการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการเลือกใช้บริการจากธนาคารใดธนาคารหนึ่ง ดังนั้น การค้าในการบริการด้านกิจการธนาคารระหว่างประเทศนั้น ธนาคารจากต่างประเทศจึงต้องการที่จะมีสิทธิในการเข้ามาตั้งถิ่นฐานธุรกิจ (the right to establish) หรือการเข้าสู่ตลาด (market access) ในประเทศ^{๑๗} ถ้าหากธนาคารต่างประเทศเหล่านั้นมีความรู้สึกที่ตนเองมีความได้เปรียบธนาคารภายในประเทศ หรือตนเองจะได้ผลตอบแทนสูงจากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานธุรกิจภายในประเทศนั้น

ในการดำเนินกิจการบริการทางด้านธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ธนาคารไทยหรือธนาคารต่างประเทศที่มีอยู่ในประเทศไทย ต่างก็ทำการค้าในการบริการ ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔ ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว ส่วนในทางปฏิบัตินั้น ธนาคารได้ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการของธนาคารด้านต่าง ๆ พอสรุปประเภทของการบริการได้ดังนี้

๑. บริการทางด้านรับฝากเงิน ประกอบด้วย เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำ เงินฝากสะสมทรัพย์ เป็นต้น

๒. บริการทางด้านสินเชื่อ ประกอบด้วยสินเชื่อส่วนบุคคล เช่น สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อการค้าและธุรกิจ ได้แก่ รับซื้อลดตั๋วเงิน packing credit ฯลฯ

๓. บริการทางด้านต่างประเทศ ประกอบด้วยการขายและรับซื้อเงินตราต่างประเทศ การเปิด L/C เพื่อสั่งสินค้าจากต่างประเทศเพื่อการส่งออก

๔. บริการการค้าประกัน ได้แก่ การออกหนังสือหรือสัญญาการค้าประกัน และการอวัลตั๋ว ฯลฯ

๕. บริการด้านสารสนเทศทางการค้าและธุรกิจ ได้แก่ บริการส่งเสริมการค้าและการลงทุน บริการข้อมูลทางด้านเครดิต บริการข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

๖. บริการด้านอื่น ๆ ได้แก่ การให้เชาตู้নিরব্য บริการจ่ายเงิน อัดโนมัติ บริการบัตรเครดิต บริการรับชำระค่าโทรศัพท์ ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ

ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงมีหน้าที่สำคัญคือ การรับฝากเงิน ดูแลรักษาเงิน จ่ายเงิน และให้กู้ยืมเงิน ตามลักษณะการประกอบกิจการแล้ว ธนาคารพาณิชย์จะได้รับอัตราดอกเบี้ยจากผู้กู้ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์จ่ายให้ผู้ชำระเงิน แต่เนื่องจากในภาวะปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูงในกิจการทั่วไปนี้ ธนาคารพาณิชย์จึงต้องพยายามแสวงหาช่องทางกำเนินธุรกิจใหม่ ๆ เพื่อทดแทนธุรกิจเดิมที่มีการแข่งขันกันมาก ด้วยการเริ่มขยายขอบเขตการบริการโดยเน้นการหารายได้จากค่าธรรมเนียมและบริการ (fee-based income) เช่น การออกหนังสือการค้าประกัน การออก L/C ฯลฯ แทนที่จะพึ่งรายได้จากดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว^{๑๘} เนื่องจากการปฏิรูประบบการเงินใหม่ประเทศไทยในระยะ ๓-๕ ปีที่ผ่านมา นั้น เกิดการผ่อนคลายทางการเงินและการเปิดเสรีทางการเงินซึ่งทำให้สภาพคล่องทางการเงินในประเทศสูง มีผลทำให้ส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศและต่างประเทศน้อยลง ในขณะที่การแข่งขันในการดำเนินธุรกิจการเงินของสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ในการให้สินเชื่อกลับเพิ่มขึ้นอย่างมากตามความต้องการของตลาด จึงทำให้รายได้ที่เกิดจากส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Interest Rate Spread) ซึ่งถือเป็นรายได้สำคัญของการทำธุรกิจการเงินลดลงอย่างมาก แต่เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจรายใหญ่สามารถระดมทุนจากต่างประเทศด้วยการออกตราสารการเงิน

หรือกู้ยืมเงินผ่านบริการวิเทศธนกิจของธนาคารพาณิชย์ จึงทำให้ความต้องการใช้สินเชื่อในประเทศของธุรกิจเหล่านั้นลดลง ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงหันมาให้ความสำคัญกับสินเชื่อรายย่อยมากขึ้น^{๑๙} และจากแนวโน้มต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปสู่ธุรกิจอื่นที่มีศักยภาพการเติบโตทางธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนสูง ใช้ต้นทุนต่ำ และมีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจต่ำด้วย ธุรกิจวานิชธนกิจ (investment banking) จึงเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจและทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญในอนาคต

การดำเนินงานธุรกิจวานิชธนกิจสามารถแบ่งการพิจารณาได้ดังนี้

๑. การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisor) โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดโครงสร้างทางการเงินให้กับบริษัท เพื่อให้การบริการการเงินและการบริหารโครงการของบริษัทดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒. การเป็นตัวกลางในการจัดจำหน่ายตราสารทางการเงิน (Placement) โดยทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและดำเนินการกระจายหุ้นให้กับธุรกิจและบริษัทต่าง ๆ ที่ต้องการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการระดมทุนด้วยตราสารหนี้ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันบริษัทต่าง ๆ เริ่มหันมาใช้เป็นวิถีทางในการหาเงินระดมทุน ประเภทของตราสารหนี้ที่คาดว่าจะได้รับความนิยมจากลูกค้านั้นมีมากมาย นับแต่ใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นหรือซื้อหุ้นกู้ (Warrants) หุ้นกู้แปลงสภาพ (Convertible Debentures) หุ้นกู้แบบมีประกัน (Secured Bonds) ตราสารด้อยสิทธิ ตลอดจนตั๋วแลกเงิน และตราสารพาณิชย์ เป็นต้น

^{๑๙} ธนาคารกสิกรไทย, "วานิชธนกิจ:แหล่งรายได้ที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ในอนาคต," สรุปข่าวธุรกิจ ๒๔ (๑๖-๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๖).

๓. การค้าประกันการจำหน่ายตราสารทางการเงิน (Underwriting) โดยทำหน้าที่เป็นผู้ค้าประกันการจำหน่าย (Underwriter) ให้กับบริษัทและธุรกิจที่ต้องการระดมทุนในการทำธุรกิจทั้งบริษัทที่อยู่ในและนอกตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งวานิชธนกิจมีความรู้ความเข้าใจในหลักการคำนวณราคาตราสารที่เหมาะสม และสามารถทำกำไรจากส่วนล้ำมูลค่าหุ้นแก่ผู้ออกตราสาร รวมไปถึงการช่วยประชาสัมพันธ์ของบริษัทที่ปรึกษาที่ช่วยสนับสนุนการจำหน่ายตราสารดังกล่าวให้เป็นไปตามเป้าหมาย

๔. การเป็นที่ปรึกษาในการซื้อหรือควบกิจการ (Merger & Acquisition) โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการลงทุนด้วยการซื้อหรือขายกิจการทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการร่วมทุนของบริษัท ๒๐

เนื่องจากธุรกิจวานิชธนกิจมีแนวโน้มที่น่าจะก่อให้เกิดรายได้มาก และคาดว่าจะมีการแข่งขันกันทำธุรกิจด้านนี้ และธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจเพิ่มได้อีกหลายประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจด้านวานิชธนกิจ อันจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ได้ตื่นตัวต่อการสร้างศักยภาพเพื่อแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น และต่อธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง

สำหรับธนาคารต่างประเทศนั้น ได้เข้ามาเปิดดำเนินการในรูปของสาขา (branches) และสำนักงานผู้แทน (representative office) ที่ได้รับอนุญาตโดยกระทรวงการคลัง ให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ โดยจะทำธุรกิจบริการเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ของไทย อีกทั้งสาขาของธนาคารต่างประเทศยังมีการพัฒนาการบริการประเภทอื่นเพิ่มขึ้นอีก (ขณะนี้ธนาคารพาณิชย์ของไทยขนาดใหญ่ก็มีบริการเหล่านี้เช่นกัน) คือการให้บริการซื้อขายหลักทรัพย์ การให้บริการการป้องกันความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนด้วยการขาย option การให้บริการเป็นที่ปรึกษาในการลงทุน การให้บริการจัดหาเงินทุนด้วยวิธีการออกหุ้นเพิ่มทุนขึ้นในตลาดภายในและภายนอกประเทศ การให้บริการปรึกษาและจัดการเพื่อให้มีการซื้อหรือรวมกิจการเข้าด้วยกัน (take over, acquisition or merger) ซึ่งก็คือส่วนหนึ่งของธุรกิจวานิชธนกิจนั่นเอง

๒๐ ไสภณ ชันติอาคม, "วานิชธนกิจ แนวโน้มของธุรกิจที่มาแรง," เอกสารภาวธีอากร (พฤศจิกายน ๒๕๓๖): ๖๔-๖๕.

ส่วนการที่สาขานาคารต่างประเทศจะเข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย อาจเข้ามาได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) สาขานาคารต่างประเทศเข้ามาในฐานะสำนักงานตัวแทน (Representative Office) โดยวิธีนี้ ธนาคารที่เป็นสำนักงานตัวแทน จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการติดต่อต่าง ๆ ระหว่างสำนักงานใหญ่ และบริษัทลูกค้าที่อยู่ต่างประเทศ ซึ่งโดยปกติแล้ว สำนักงานตัวแทนไม่มีอำนาจที่จะให้กู้เงิน หรือรับเงินฝาก หรือประกอบธุรกิจตามลักษณะงานธนาคารโดยทั่ว ๆ ไป อันจะเป็นไปตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่ในบางกรณี สำนักงานตัวแทนอาจจะได้รับอำนาจที่จะร่วมพิจารณาอนุมัติการให้กู้เงินด้วย โดยเป็นผู้ให้คำแนะนำ และข้อมูล (information) ต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อสำนักงานใหญ่จะได้รับข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ในการนี้สำนักงานตัวแทนซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งที่ปรึกษาแก่บริษัทลูกค้าในประเทศนั้น ๆ จะต้องคอยติดตามปัญหาต่าง ๆ ที่ลูกค้าที่กู้ยืมประสบอยู่ รวมถึงตลอดถึงปัญหาที่ประเทศนั้น ๆ กำลังประสบอยู่ด้วย สำนักงานตัวแทนจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวในปัญหาต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ทันเวลา ทั้งนี้ เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์แก่ธนาคารสำนักงานใหญ่ในอันที่จะตัดสินใจในครั้งต่อ ๆ ไปว่า ควรจะลดให้เครดิตแก่ประเทศนั้น ๆ หรือบริษัทลูกค้าในประเทศนั้น ๆ อย่างไรหรือไม่ เป็นต้น และเนื่องจากโดยหน้าที่ของสำนักงานตัวแทนมิได้ประกอบธุรกิจตามลักษณะของธนาคารโดยทั่ว ๆ ไปรวมทั้งไม่สามารถรับเงินฝาก หรือปล่อยเงินกู้ได้ ดังนั้น สำนักงานตัวแทนจึงไม่อยู่ภายใต้การควบคุมกฎหมายที่เกี่ยวกับกิจการธนาคารพาณิชย์

(๒) การเข้ามาในรูปของสาขา (Branches) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ธนาคารต่างประเทศนิยมใช้มากที่สุด ลักษณะงานของสาขานาคารต่างประเทศ ก็เป็นเช่นเดียวกับธนาคารภายในประเทศ กล่าวคือ ทำธุรกิจด้านการธนาคารโดยทั่ว ๆ ไป เช่น รับเงินฝาก ปล่อยเงินกู้ ลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ และให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น การเรียกเก็บเงิน (collections) การเปิด L/C ฯลฯ และได้รับรายได้จากการนำเงินฝากไปหาประโยชน์หรือนำไปลงทุน รายได้จากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมทั้งรายได้จากการรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศด้วย สำหรับสาขานาคารต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย จะต้องมีการกำหนดสินทรัพย์ขั้นต่ำในการดำเนินงาน เงินสดสำรองตามกฎหมาย ตลอดจนข้อบังคับอื่น ๆ เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ของไทย และในการขอจัดตั้งสาขาของธนาคารต่างประเทศนั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ โดยกระทรวงการคลังจะเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

(๓) การเข้ามาในรูปแบบของการถือหุ้นในธนาคารไทย ซึ่งตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลต่างด้าวสามารถที่จะถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งจะต้องเป็นบริษัทมหาชนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ได้ แต่จะต้องมีจำนวนหุ้นของบุคคลต่างด้าวไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของเงินทุนที่ชำระแล้ว และบุคคลต่างด้าวแต่ละคนหรือนิติบุคคลไม่สามารถถือหุ้นได้เกินร้อยละ ๕ ของหุ้นทั้งหมด

(๔) การเข้ามารวมตัวหรือซื้อกิจการ (take over, merger หรือ acquisition) ของธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาอยู่แล้วในประเทศไทย โดยการซื้อกิจการของบริษัทแม่ที่สำนักงานใหญ่ เช่น ธนาคารซีทีบีแบงก์ได้เข้ามาซื้อกิจการของธนาคารเมอร์แคนไทล์ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ และธนาคารดอยช์ ได้เข้ามาซื้อกิจการของธนาคารยูโรเปียนอาเซียน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งทำให้ทั้งธนาคารซีทีบีแบงก์ และธนาคารดอยช์สามารถเข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทยได้ ๒๑

๒.๓ โครงสร้างและรูปแบบธนาคาร

การจัดโครงสร้างของธนาคารในแง่ขนาดและจำนวน จะขึ้นอยู่กับขอบเขตของตลาดการธนาคารในแง่ขนาดและจำนวนของธนาคารในตลาดใดตลาดหนึ่งซึ่งอาจกำหนดตามประเภทของการให้บริการ หรือตามประเภทของเขตภูมิศาสตร์ ซึ่งต้องพิจารณารวมกัน ถ้าในเขตท้องที่หนึ่งมีบริการของธนาคารอยู่หลายประเภทก็จะเป็นการยากที่จะหาขอบเขตการบริหารทางด้านใดด้านหนึ่งของธนาคาร และหากในท้องที่หนึ่งมีบริการของธนาคารพาณิชย์ประเภทเดียว การจัดขอบเขตของการบริการก็จะทำได้ง่ายขึ้น ส่วนปัญหาด้านการกำหนดเขตทางภูมิศาสตร์ หากเราต้องการจัดโครงการให้บริการด้านสินเชื่อของธนาคาร เราก็จะต้องหาท้องที่ที่ธนาคารให้บริการไปถึง เมื่อได้ขอบเขตทางภูมิศาสตร์แล้วก็สามารถวัดโครงสร้างของธนาคารได้

๒๑ บรมเมศร์ อุณวัฒน์นะ, "การค้าในภาคบริการ...", หน้า ๖๓-๖๕.

โครงสร้างของธนาคารอาจมีปัจจัยสำคัญที่กระทบถึง คือ ๒๒

- ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ คือ อุปสงค์และอุปทานของการดำเนินงานด้านธนาคารพาณิชย์ ในแง่อุปสงค์คือ ตลาดนั้นมีศักยภาพสูง ต่ำเพียงใด ธนาคารที่จะเข้ามาดำเนินงานจะสามารถเจาะตลาด เข้าถึงลูกค้าและดำเนินงานโดยมีกำไรหรือไม่ ส่วนทางด้านอุปทานคือ โอกาสความได้เปรียบเสียเปรียบที่ธนาคารที่จะเข้าไปตั้งใหม่ในตลาดระยะสั้น จะสามารถแข่งขันกับธนาคารที่มีอยู่เดิมหรือไม่ จะสามารถดำเนินงานโดยเสียต้นทุนที่ไม่เสียเปรียบกับธนาคารที่เป็นเจ้าของตลาดเดิมหรือไม่

- ปัจจัยด้านกฎหมาย เช่น ข้อจำกัดในการขอตั้งธนาคารใหม่ ข้อจำกัดในการขออนุญาต เปิดสาขา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งอิทธิพลต่อโครงสร้างของธนาคาร เช่น อาจทำให้รูปแบบของธนาคารเป็นแบบธนาคารเดียวกัน ธนาคารกลุ่ม ธนาคารสาขา ซึ่งตลาดที่มีข้อจำกัดสูง อาจทำให้ขนาดของธนาคารเล็ก จำนวนของธนาคารน้อย และรูปแบบของธนาคารเป็นแบบเก่า ส่วนตลาดที่มีข้อกำหนดด้านกฎหมายในแง่การจำกัดน้อย เช่น เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเต็มที่โครงสร้างของธนาคารอาจเปลี่ยนไปเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง

- แนวความคิดและนโยบายของกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ เช่น ผู้ถือหุ้น กรรมการบริหาร เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาของธนาคาร เช่น ถ้ากลุ่มผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นบุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้มีเสียงส่วนใหญ่ อาจมีอิทธิพลให้รูปแบบธนาคารเป็นไปเพื่อสวัสดิการของสังคม นั้น แทนที่จะขยายตัวออกสู่ภายนอก หรือถ้ากลุ่มผู้ถือหุ้นต้องการให้มีการขยายการพัฒนามากกว่าความสนใจในเงินปันผล เขาอาจยินดีไม่รับเงินปันผลหากมีโครงการขยายการลงทุนที่ดี ซึ่งจะทำให้โครงสร้างและรูปแบบธนาคารต่างไปจากกรณีแรกส่วนผู้กำหนดนโยบาย และนำนโยบายมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรจะทำงานล้มเหลวหรือสำเร็จ ก็จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อโครงสร้างและรูปแบบของธนาคารนั้น ๆ

สำหรับโครงสร้างธนาคารพาณิชย์ไทย นับแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเงินและเทคโนโลยี จึงควรจะมีการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความยืดหยุ่นในระบบธนาคาร ซึ่งทำได้โดยการผ่อนคลาย (Deregulation) ข้อจำกัดทางด้านการเงินและการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระบบธนาคารพาณิชย์ไทย คือการดำเนินนโยบายการเงินเสรี และจากเนื้อหาทั้งหมดข้างต้นจะขอก้าวถึงภาพรวมของโครงสร้างและระบบธนาคารพาณิชย์ไทยในปัจจุบัน ดังนี้

๒.๓.๑. โครงสร้างเงินฝากและสินเชื่อ ^{๒๓}

หน้าที่หลักของธนาคารพาณิชย์ คือทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน (financial intermediary) โดยระดมเงินจากผู้ออมแล้วนำเงินนั้นไปให้กู้แก่ผู้ลงทุนอีกต่อหนึ่ง

ในด้านการระดมเงินจากผู้ออมนั้น ธนาคารพาณิชย์รับฝากเงินทั้งในรูปเงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากเดินสะพัด ส่วนด้านการให้สินเชื่อ ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์จะให้สินเชื่อระยะสั้นถึงปานกลาง ในรูปของการให้เบิกเงินเกินบัญชีเดินสะพัด เงินกู้แบบมีกำหนดเวลาชำระคืน สินเชื่อที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการส่งออกและนำเข้า (เช่น Packing Credit และ Trust Receipt) รวมทั้งการซื้อลดตั๋วเงินประเภทต่าง ๆ และเพื่อให้ลดความสำคัญของสินค้าแบบเบิกเกินบัญชี รวมทั้งสนับสนุนสินเชื่อแบบกำหนดระยะเวลาชำระคืนแน่นอน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ธนาคารพาณิชย์จึงได้ร่วมมือกันยกเลิกระบบการกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำสำหรับลูกค้าชั้นดี (Prime Rate) ซึ่งใช้มาแต่เดิม มาเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำสำหรับเงินให้กู้ (Minimum Loan Rate/MLR) และอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำสำหรับเงินกู้เบิกเกินบัญชี (Minimum Overdraft Rate / MOR) แทน เพื่อช่วยให้ธนาคารพาณิชย์จัดสภาพคล่องได้ดีขึ้น และส่งผลไปถึงการปรับอัตราดอกเบี้ยให้ยืดหยุ่นคล่องตัวในระยะยาวด้วย ^{๒๔}

^{๒๓} กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจ ฝ่ายวิจัยและวางแผน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), "ธุรกิจธนาคารพาณิชย์: ภาพรวมและการเปลี่ยนแปลง," เศรษฐกิจปริทัศน์ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๓๖): ๒-๗.

^{๒๔} ชรินทร์ พิทยาวิวิธ, ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด), หน้า ๓๒.

เนื่องจากนโยบายการเงินเสรีของประเทศไทยที่เปิดเพื่อปรับเข้ากับระบบเศรษฐกิจและการเงินของโลก เช่น การเปิดให้ธนาคารต่างประเทศเข้ามาดำเนินการวิเทศธนกิจ หรือการกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถระดมทุนโดยออกตราสารหนี้ได้ เป็นต้น นั้น ก่อให้เกิดผลในแง่ที่ว่า ลูกค้ารายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์สามารถระดมทุนได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์^{๒๕} ประกอบกับการลดลงของอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ที่เคยเป็นผู้นำกำหนดอัตราดอกเบี้ยภายใต้คำจำกัดความ "กำไรสูงสุด" มาเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ให้ความสนใจแก่ลูกค้ารายย่อยมากขึ้น คือ อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงสำหรับลูกค้ารายย่อย (Minimum Retail Rate/MRR)* ซึ่งจะยังผลให้เกิดการขยายสินเชื่อไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น โดยที่ธนาคารพาณิชย์จะให้ความสำคัญแก่ลูกค้าขนาดปานกลางและลูกค้ารายย่อยเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้โครงสร้างด้านสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไปตามรูปการที่เกิดขึ้น

แต่โครงสร้างด้านเงินฝาก ซึ่งถือเป็นบริการหลักของธนาคารพาณิชย์ ก็คงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือมีการระดมเงินออมต่อไปเรื่อย ๆ แม้ว่าในบางสถานการณ์ การที่ผู้ออมจะฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย ซึ่งในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยได้อิงกับตลาดโลก หากภาวะการณ์ใดที่แนวโน้มดอกเบี้ยที่สูงขึ้นในตลาดต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนยืมเงินจากต่างประเทศสูงขึ้น และเกิดการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนสูง ประชาชนก็จะหันมาลงทุนใน fixed income คือฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ แต่ถ้าภาวะการณ์ใดประชาชนหันไปสนใจการลงทุน เนื่องจากให้ผลตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย ก็จะทำให้มีการดึงเม็ดเงินออกจากระบบเงินฝาก ทำให้การขยายตัวของเงินฝากต่ำและไม่เพียงพอกับโครงสร้างของสินเชื่อ อย่างไรก็ดี แม้ว่าตลาดเงินจะผันผวนตามตลาดโลกในรูปแบบใดก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ก็ยังคงมีหน้าที่ในการระดมเงินฝากจากประชาชนต่อไปโดยไม่เปลี่ยนแปลง

^{๒๕} "แบงก์ปรับแผนหันจับรายย่อย! ธปท. ยืนยันนโยบายเสรีสัมฤทธิ์ผล," ประชาชาติธุรกิจ (๑๙-๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๖): ๒๐.

* ดูรายละเอียดจากประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ฉบับลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ และหนังสือของธนาคารแห่งประเทศไทย ถึงผู้จัดการธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศทุกธนาคาร ที่ ธปท. งพ.(ว) ๘๐๘/๒๕๓๘ เรื่อง รายงานการคำนวณอัตราดอกเบี้ย MRR ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๓๘.

๒.๓.๒. โครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน

แหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ ประกอบไปด้วยเงินฝาก (Deposits) เงินกู้ยืม (Borrowings) เงินกองทุน และหนี้สินอื่น ๆ สำหรับธนาคารพาณิชย์ในประเทศ ส่วน ทางด้านสาขานาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้น เดิมโครงสร้างแหล่งที่มาจะมาจากเงินกู้ยืมทั้งจากสถาบันการเงินในประเทศและต่างประเทศเป็นสำคัญ แต่ภายหลังจากปี ๒๕๓๑ อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศมีแนวโน้มอ่อนตัวลง สาขานาคารพาณิชย์ต่างประเทศจึงหันไปพึ่งแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

สำหรับทางใช้ไปของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์สามารถแบ่งได้เป็นการรับซื้อลดตั๋วเงิน การให้กู้ยืม และการลงทุน ซึ่งเป็นการนำเงินทุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์กลับมาในรูปรายได้ของธนาคาร ส่วนทางด้านหนี้สินและทุนจะก่อให้เกิดรายจ่าย เมื่อการดำเนินงานสามารถทำให้รายได้สูงกว่าก็จะเกิดเป็นกำไรเพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลส่วนหนึ่ง และเหลือเก็บสะสมเพื่อขยายกิจการต่อไป

สำหรับโครงสร้างแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนนี้ เมื่อประเทศไทยรับพันธกรณีของ GATS แล้ว ก็ไม่น่าจะมีผลทำให้โครงสร้างเปลี่ยนไป เนื่องจากเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญประการหนึ่ง คือระดมทุนจากเงินฝาก เงินกู้ยืม เงินกองทุน และหนี้สินอื่น ๆ หากแต่ในอนาคต อาจมีการออกตราสารการเงินชนิดใหม่มาใช้ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทันกับระบบการเงินของประเทศที่พัฒนาแล้วมากขึ้น ส่วนทางใช้ไปของเงินทุนนั้น ยังคงรูปแบบเดิมไว้ แต่ในรูปแบบการให้กู้ยืมประเภท In-Out Financing * อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เมื่อประเทศไทยมีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงพอที่จะให้นำเงินออมในรูปเงินฝากของประชาชน ไปปล่อยกู้ให้กับบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลต่างประเทศ โดยไม่เกิดผลกระทบกับผู้กู้ในประเทศไทย แต่วิธีการนี้อาจเป็นไปได้ยาก เพราะระบบการเงินในประเทศไทยมีความเสถียรภาพเพียงพอหรือที่จะนำเงินไปปล่อยกู้กับบุคคลภายนอกประเทศ หากยังมีบุคคลภายในประเทศที่ยังมีความต้องการเงินทุนโดยขอกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์อยู่

* In-Out Financing (กิจการวิเทศธนกิจเพื่อการให้กู้ยืมในต่างประเทศ) เป็นการรับฝากหรือกู้ยืมจากบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลในประเทศ เพื่อให้ผู้ไปยังต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบัน กิจการวิเทศธนกิจในประเทศมีขอบเขตเฉพาะ Out-Out Financing และ Out-In Financing ดังมีรายละเอียดในภาคผนวก ก.

๒.๓.๓. โครงสร้างรายได้และค่าใช้จ่าย

ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจหลักทางด้าน การรับฝากเงิน และการให้กู้ยืมเงินกับประชาชน หรือธุรกิจทั่วไป จึงทำให้ต้องมีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยดอกเบี้ยจ่าย (เงินฝาก และเงินกู้ยืม) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ภาษี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ และ ต้นทุนในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์เองก็มีรายได้หลักจากทางด้านดอกเบี้ยรับในการให้กู้ยืมแก่ประชาชน และธุรกิจทั่วไป รายได้ค่าธรรมเนียม รายได้จาก การปริวรรตเงินตรา

สำหรับโครงสร้างนี้ อาจพิจารณาได้ว่า รายได้หลักจากดอกเบี้ยจะไม่ถูกเน้นเท่ากับรายได้จากค่าธรรมเนียมการให้บริการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านวานิชธนกิจ ซึ่งภายหลังจากการเปิดเสรีการเงินมากขึ้น การขยายตัวของธุรกิจย่อมมีมากขึ้นเป็นลำดับ ธุรกิจการให้บริการในสาขาย่อยการเงินนั้น ย่อมทำให้ธนาคารพาณิชย์ได้รับค่าธรรมเนียมและค่าบริการ เป็นรายได้หลักมากขึ้น ๒๖

๒.๓.๔. การควบคุมดูแลธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากกิจการธนาคารพาณิชย์มีบทบาทและความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ การดูแลควบคุมย่อมจะเป็นที่เข้มงวด และผู้ควบคุมดูแลธนาคารพาณิชย์ไทยคือ ธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงการคลัง โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายหลัก คือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๘ และ ๒๕๓๕ ซึ่งการควบคุมธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยไม่เพียงแต่มุ่งดูแลฐานะความมั่นคงของธนาคารคุ้มครองผู้ฝากเงิน และรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศเท่านั้น แต่ยังสามารถส่งเสริม และกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลตามความจำเป็นในการเร่งรัดพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

๒๖ "วานิชธนกิจ : แหล่งทำเงินที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ในอนาคต," รายงานเศรษฐกิจ ๘๓๕ (๒ เมษายน ๒๕๓๗): ๒.

เมื่อมีการเปิดตลาดการเงินเสรีแล้ว หลักการกำกับ ควบคุม ดูแลธนาคารพาณิชย์ น่าจะได้รับ การกำหนดแนวทางให้ชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อม ๆ กับการกำหนดนโยบายการเงิน ซึ่งเมื่อประเทศไทยได้เปิดเสรี โดยไม่มีข้อจำกัดแล้ว ทางกรมจะต้องกำหนดนโยบายการเงินต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับข้อผูกพันที่จะมีขึ้นใน อนาคต จึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับหน่วยงานที่จะเข้ามารับผิดชอบในส่วนนี้ ในปัจจุบัน ทั้งธนาคารแห่ง ประเทศไทย และกระทรวงการคลัง ต่างกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ และกำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ ให้แก่ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตาม ซึ่งในบางเรื่องอาจจะซ้ำซ้อนกัน โดยมีได้มีการแบ่งแยกหน้าที่โดย ชัดเจน ในส่วนนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า การกำหนดหน้าที่ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน และการกำหนด นโยบายการเงินของประเทศ ควรจะมีการแบ่งแยกให้ชัดเจน หรืออาจจะกำหนดการแบ่งแยกในลักษณะอื่น โดยมีจุดประสงค์ในการพัฒนาระบบการเงินและสถาบันการเงินให้ดียิ่งขึ้น ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่ เหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

๒.๓.๕. ข้อกำหนดเพื่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ได้ให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกระทรวงการ คลังแล้วแต่กรณี ในการตั้งข้อกำหนดต่าง ๆ ให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความ มั่นคงของระบบธนาคารพาณิชย์ในด้านต่าง ๆ เช่น

- ดำรงเงินสำรองให้เพียงพอ
- ดำรงเงินกองทุนให้พอเพียงกับการทำธุรกิจหรือความเสี่ยง
- กระจายความเสี่ยงและกระจายการถือหุ้น
- ควบคุมการแข่งขันให้อยู่ในภายขอบเขตอย่างเหมาะสม
- ข้อกำหนดอื่น ๆ เช่น กำหนดคุณสมบัติของผู้บริหาร กำหนดให้ยื่นรายการเปิดเผยข้อมูล ต่าง ๆ ให้ทางการมีอำนาจเข้าควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ถอดถอนกรรมการ ฯลฯ

ข้อกำหนดต่าง ๆ ข้างต้นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องกำหนดไว้ให้เป็นหลักปฏิบัติแก่ธนาคาร พาณิชย์ แต่ในส่วนของกรกระจายการถือหุ้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะมีการกระจายหุ้นในแก่คน ต่างต่างได้มากขึ้นในแง่อัตราส่วนการถือครองหุ้น ทั้งนี้ เนื่องจากว่า เมื่อธนาคารต่างประเทศได้รับอนุญาต ให้เข้ามาประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้ หมายถึงว่า ประเทศไทยมีความพร้อมใน

ระดับหนึ่งที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติเหล่านั้น แต่ทางด้านเครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ของบุคลากร ธนาคารพาณิชย์ไทยอาจยังไม่ทัดเทียม ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามามีสิทธิมีเสียงในการบริหารธนาคารพาณิชย์ไทยมากขึ้น ทำให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ และทำให้ระบบการจัดการ การบริหารในธนาคารพาณิชย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะยังให้เกิดผลดีแก่ทั้งธนาคารพาณิชย์ไทยเอง รวมทั้งเป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น

๒.๔ นโยบายการธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ อาทิเช่น ๒๗

- บทบาทในการให้เครดิต (Credit Creation) โดยการเพิ่มปริมาณเงินสู่ระบบเศรษฐกิจผ่านสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน คือ ตัวแลกเปลี่ยน หรือเช็ค และการให้กู้ยืมแก่ธุรกิจและเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ
- บทบาทในการทำให้เกิดการจับจ่าย การบริโภค
- บทบาทในการอำนวยความสะดวกสู่ระบบเศรษฐกิจโดยการใช้เงินของธนาคารผ่านการให้กู้ยืมและการลงทุน

- บทบาทในการรับฝากเงินประเภทต่าง ๆ โดยการให้ผลตอบแทนความมั่นคงในการฝากเงิน ความสะดวกสบายจากบริการฝากเงินต่าง ๆ

- บทบาทหน้าที่ในการเรียกเก็บเงิน ตามตราสารทางการเงิน

- บทบาทในการระดมเงินออมเพื่อนำไปลงทุนในโครงการใหญ่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา

ประเทศ

- บทบาทในการให้ผลตอบแทนแก่เจ้าของหรือผู้ลงทุนในกิจการธนาคาร

- บทบาทในการให้บริการต่าง ๆ ที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันได้มีบริการระบบใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยอาศัยเครื่องมือเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่ก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว และอาจแบ่งบริการอิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น ๒ หมวด คือ

- ก. Self Service Banking เช่น บริการเงินด่วน ATM (Automatic Teller Machine) เป็นต้น
- ข. Home Banking เช่น บริการธนาคารทางโทรศัพท์ (Tele-Banking) บริการอินโฟแบงคิง (Info-Banking) บริการธนาคารทางจอภาพ (Video Banking) เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว บริการระบบการโอนและชำระเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ก็กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้ระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วย ซึ่งทำให้ลูกค้าของธนาคารพาณิชย์สามารถโอนและชำระเงินผ่านเครือข่ายข้ามธนาคารได้ โดยผ่านระบบโอนเงินรายย่อยที่เรียกว่า “Media Clearing”^{๒๘} ซึ่งคาดว่าจะระบบนี้จะใช้ได้ภายในปี 2540 แต่สำหรับในอนาคตอันใกล้ คือ ประมาณกลางปี 2538 จะมีการเริ่มใช้ระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อโอนเงินระหว่างธนาคาร ซึ่งในปัจจุบัน การโอนเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ต้องกระทำโดยใช้เช็ค และการที่ธนาคารผู้รับเงินจะได้รับเงินเพื่อเข้าบัญชี ก็ต้องนำมาเรียกเก็บระหว่างกันที่สำนักหักบัญชี หรือนำเช็คไปฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการเสียเวลาและยุ่งยาก ดังนั้น ระบบการโอนเงินรายใหญ่ระหว่างธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้พัฒนาเป็นระบบ Bahtnet โดยใช้เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรับส่งข้อความกับผู้ที่มีเงินฝากกับธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น คำสั่งโอนเงิน (ระหว่างธนาคาร หรือโอนเงินเพื่อลูกค้า) การสอบถามข้อมูลในบัญชี เป็นต้น ซึ่งทำได้สะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

บริการเงินด่วน ATM (ฝาก-ถอนเงินสดอัตโนมัติ) ได้เริ่มขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๒๖ ซึ่งผู้ถือบัตร ATM สามารถใช้บริการจากเครื่อง ATM ของธนาคารผู้ออกบัตรเท่านั้น ในระยะต่อมาก็มีการพัฒนาให้ผู้ถือบัตร ATM สามารถใช้บริการผ่านเครื่อง ATM ทุกเครื่องของธนาคารที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน คือ SIAMNET และ BANKNET และในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง ๑๕ ธนาคารได้ตกลงเข้าสู่ระบบ ATM เครือข่ายเดียวกันทุกธนาคาร (NATIONAL POOL) เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๖

^{๒๘} “ระบบการโอนเงินแบบใหม่ กับวิธีการใช้เงินที่เปลี่ยนไป,” ผู้จัดการรายวัน (๑๕ กุมภาพันธ์

ต่อมา เมื่อการเจรจาการค้าบริการได้เสร็จสิ้นลง และได้มีการให้สัตยาบัน GATS แล้ว ข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ห้ามธนาคารต่างประเทศติดตั้งเครื่อง ATM เพราะถือว่าเป็นการเพิ่มสาขาและขัดต่อกฎหมาย จึงได้ถูกยกเลิกไป ทำให้ธนาคารต่างประเทศสามารถติดตั้งเครื่อง ATM ได้ทั่วประเทศ โดยไม่ถูกนับเป็นสาขาของธนาคาร

ในขณะนี้ การเปิดเสรี ATM ให้ธนาคารต่างประเทศเข้าร่วมกับธนาคารไทย กำลังได้รับการศึกษากันอย่างจริงจัง เนื่องจากการเตรียมความพร้อมระบบ ATM POOL ที่ต้องรวมเอาสาขาของธนาคารต่างประเทศเข้าร่วมด้วยนั้น แม้ว่าข้อกฎหมายเรื่องการเข้ามาประกอบธุรกิจของต่างประเทศจะได้รับการแก้ไขไปแล้วก็ตาม แต่ประเด็นเรื่องเงื่อนไขที่กลุ่มธนาคารต่างประเทศเสนอให้สมาคมธนาคารไทยพิจารณาและความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ไทยที่จะรับการแข่งขันหลังจากประกาศเปิดเสรี ATM^{๒๙} ยังคงไม่สามารถตกลงกันได้ อย่างไรก็ตาม จากผลของ GATS ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว ก็ทำให้ไทยต้องเปิดเสรีการเงินอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าในเรื่อง ATM POOL นี้ อาจต้องใช้เวลาอยู่บ้าง โดยพิจารณาถึงการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ระบบสวิตชิง หรือระบบการเชื่อมโยงระหว่างธนาคาร ซึ่งไทยอ้างว่ายังคงเป็นปัญหาอยู่ แต่สาเหตุที่แท้จริงอาจมาจากการที่ไทยเกรงว่าธนาคารพาณิชย์ไทยอาจถูกกลุ่มธนาคารต่างประเทศที่มาขอร่วม ATM POOL จะแย่งลูกค้าของตนไป จึงยังไม่สรุปประเด็นนี้ ซึ่งถ้าพิจารณาในอีกแง่หนึ่งแล้ว อาจเห็นได้ว่า หากธนาคารไทยยอมรับให้ธนาคารต่างประเทศใช้เครือข่ายเดียวกันได้แล้ว จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่อง ATM ลดลง นอกจากนี้ ยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคอย่างมากที่สามารถจะใช้เครื่อง ATM เพื่อทำการเบิกถอนเงินสดได้อย่างคล่องตัว

บริการธนาคารทางโทรศัพท์ (TELEPHONG BANKING) เป็นการให้บริการแก่ลูกค้าผ่านทางโทรศัพท์ประเภทกดปุ่ม เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๖ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการนี้มักเป็นลูกค้าที่มีบัญชีมากกว่า ๑ ประเภท ได้แก่ บัญชีออมทรัพย์ บัญชีกระแสรายวัน หรือบัญชีบัตรเครดิต บริการนี้ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มลูกค้าของธนาคารที่จำเป็นต้องใช้บริการของธนาคารบ่อยครั้ง โดยใช้

๒๙

“ธนาคารไทยยอมเปิดเสรี ATM แยกต่างประเศร่วม แต่ไม่เกิน ๑๐๐%” นิตยสารทันหุ้น

บริการโอนเงิน ถ้ามียอดบัญชี และสอบถามข้อมูลอื่น ๆ ได้ทางโทรศัพท์ เช่น ความเคลื่อนไหวทางการเงิน อาทิ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราดอกเบี้ยทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ลูกค้าจะต้องติดต่อกับธนาคารที่เปิดบัญชีไว้ เพื่อแจ้งความประสงค์ขอใช้บริการทางโทรศัพท์เสียก่อน หลังจากนั้นธนาคารจะออกรหัสประจำตัวสำหรับการใช้บริการให้กับลูกค้า ซึ่งเป็นข้อมูลลับเฉพาะที่ตัวลูกค้าเท่านั้นที่ทราบ

บริการธนาคารทางจอภาพ (VIDEO BANKING) เป็นการให้บริการข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวทางการเงิน โดยธนาคารเป็นผู้ให้ข้อมูลผ่านไปยังจอภาพของเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ที่ลูกค้าติดตั้งไว้ที่บ้านหรือที่สำนักงาน ซึ่งนอกจากบริการด้านข้อมูลข่าวสารแล้ว ลูกค้ายังสามารถใช้บริการติดต่อกับธนาคารได้ เช่น บริการเกี่ยวกับหลักทรัพย์ ได้แก่ สอบถามราคาซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวัน และบริการรับส่งข้อมูลการส่งซื้อขายหลักทรัพย์ บริการด้านต่างประเทศ ได้แก่ การแจ้งข้อมูลล่วงหน้าเพื่อขอเปิด L/C และขอรุยการการาระด้าน import/export ที่มีอยู่กับธนาคาร ซึ่งทางด้านธนาคารเองก็ได้รับประโยชน์จากบริการที่ให้กับลูกค้าโดยตรง เพราะสามารถลดต้นทุนการดำเนินงานลงได้ค่อนข้างมาก ^{๓๐}

จากบทบาทต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ทำให้เห็นได้ว่า การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้า ซึ่งปัจจัยหนึ่งในการทำให้การดำเนินงานของธนาคารให้มีประสิทธิภาพ คือการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ อันได้แก่

- ๒.๔.๑ นโยบายการบริหารสภาพคล่อง
- ๒.๔.๒ นโยบายการลงทุนของธนาคารพาณิชย์
- ๒.๔.๓ นโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์
- ๒.๔.๔ นโยบายการจัดการเงินฝากและหนี้สิน เป็นต้น ^{๓๑}

^{๓๐} "อิเล็กทรอนิกส์แบงกิ้ง:ไม่เคยหยุดนิ่ง," สรุปข่าวธุรกิจ ๑๙ (๑-๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๖):

๒๐-๒๒.

^{๓๑} กรรณิการ์ ลิปตพัลลภ, การธนาคารพาณิชย์, ๔-๑๑/๔-๑๒.

๒.๔.๑ นโยบายการบริหารสภาพคล่อง เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารทรัพย์สิน และหนี้สินระยะสั้น การที่ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องมีสภาพคล่อง เนื่องจากการดำเนินงานของธนาคารจะต้องมีการจัดการเตรียมเงินตราสำรองไว้สำหรับความต้องการใช้เงินของผู้ออมที่เกิดขึ้นอย่างไม่สามารถพยากรณ์ได้อย่างแน่นอน และธนาคารจะต้องเตรียมเงินทุนไว้สำหรับการหาทำกำไร โดยการปล่อยกู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมนั้น ประกอบทั้งมีกฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗ ของยอดรวมเงินฝากทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์ * โดยกำหนดให้มีองค์ประกอบของสินทรัพย์สภาพคล่อง ดังนี้

- เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒ ของยอดรวมเงินฝากทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์
- เงินสดที่ธนาคารพาณิชย์ แต่ให้ถือเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องได้ไม่เกินร้อยละ ๒.๕ ของยอดรวมเงินฝากทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์
- หลักทรัพย์ซึ่งปราศจากภาระผูกพัน เช่น หลักทรัพย์รัฐบาลไทย พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย หุ้นกู้ พันธบัตรหรือตั๋วสัญญาใช้เงินที่กระทรวงการคลังค้าประกันต้นเงินและดอกเบี้ย หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่ออกโดยองค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบ หรือที่ออกโดยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สำหรับธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ กฎหมายกำหนดให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗ ของยอดรวมเงินฝากทั้งสิ้นอันเกิดจากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ และยอดรวมเงินฝาก ทั้งสิ้นอันเกิดจากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจสาขาต่างจังหวัด โดยจะถือเอาสินทรัพย์ใด ๆ เป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรงให้ครบถ้วนก็ได้ **

* โปรดดูรายละเอียดในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ฉบับลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๖.

** โปรดดูรายละเอียดในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๓๗.

การรับพันธกรณีของ GATS จะมีผลกระทบต่อนโยบายการบริหารสภาพคล่องหรือไม่ ทาง การคงจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลาย ๆ ประการ ซึ่งจะมีผลต่อความมั่นคงของเสถียรภาพทางการเงินว่า การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในอัตราตามที่กำหนดไว้นั้น ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงให้มากขึ้นหรือน้อยลง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธนาคารพาณิชย์ต่าง ประเทศที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทย นอกจากนี้ อาจพิจารณาให้สินทรัพย์สภาพคล่องมีองค์ ประกอบเพิ่มเติมได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการพัฒนาตลาดการเงินในอนาคตต่อไป

๒.๔.๒ นโยบายการลงทุนของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์จะลงทุนในรูปของเงินกู้ และ หลักทรัพย์ทั้งระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว ซึ่งการที่ธนาคารพาณิชย์นำเงินที่หามาได้มาลงทุนในหลัก ทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เนื่องจากธนาคารจะป้องกันความเสี่ยงจากการสูญเสียสภาพคล่องของตนอันเนื่อง จากความไม่แน่นอนของเงินกู้ และเงินฝาก โดยวัตถุประสงค์ของการลงทุนในหลักทรัพย์ ก็เพื่อให้ได้รับผล ตอบแทนสูงที่สุด ณ ระดับความเสี่ยงจากการลงทุนหนึ่ง ๆ และเพื่อให้เกิดสภาพคล่องพอสมควร ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะขัดแย้งกันเอง จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งสองนี้ไปพร้อม ๆ กัน

ส่วนขั้นตอนในการวางนโยบายการลงทุนของธนาคารพาณิชย์นั้น อาจจะเริ่มจากการกำหนด วัตถุประสงค์การลงทุน เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติ กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการลงทุน กำหนดมาตรฐานคุณภาพของหลักทรัพย์ โดยอาจคำนึงถึงความเสี่ยงด้วย และเลือกกลุ่มหลักทรัพย์ที่ควร ลงทุนว่าเป็นกลุ่มที่มีไว้ลงทุนเพื่อให้ได้กำไร หรือเพื่อเสริมสภาพคล่อง

๒.๔.๓ นโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ถือเป็น รายการลงทุนที่สำคัญ ซึ่งธนาคารให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกำไร เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าในการให้บริการครบวงจร คือลูกค้าสามารถฝากเงินและใช้บริการด้านสินเชื่อของ ธนาคารแห่งนั้นได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่ธนาคารนั้นตั้งอยู่

การกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติ หรือกฎ เกณฑ์ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการให้สินเชื่อ คือผลตอบแทนการให้กู้สูงสุด ณ ระดับ ความเสี่ยงหนึ่ง ๆ หรือให้มีความเสี่ยงต่ำสุด ณ ระดับผลตอบแทนนั้น ๆ จะต้องคำนึงถึงปัจจัย ต่าง ๆ ดังนี้

- วัตถุประสงค์ของธนาคารในการให้สินเชื่อโดยทั่วไป เช่น เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนไม่ต่ำกว่าที่เปอร์เซ็นต์ หรือเพื่อให้มีความเสี่ยงการให้กู้ต่ำสุด เป็นต้น

- ทรัพยากรของธนาคาร ได้แก่ ความชำนาญในการให้เครดิตทางด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะการวิเคราะห์เครดิตของบุคลากรของธนาคาร เงินทุนของธนาคาร

- ความต้องการเครดิตของสังคมท้องถิ่นนั้นมีมากน้อยเพียงใด และเป็นสินเชื่อประเภทใด

- ภาวะการแข่งขันการให้เครดิตของทั้งตลาดเงิน ตลาดทุน ทั้งในและนอกระบบ

- กฎหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยในการกำหนดรูปแบบของนโยบาย การให้สินเชื่อ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับปริมาณวงเงินสูงสุดของธนาคารในการให้กู้ยืมแก่ลูกค้าเงินกู้รายใหญ่ อัตราส่วนเงินทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง การกำหนดเพดานดอกเบี้ยเงินกู้ กฎหมายควบคุมการให้สินเชื่อแก่พนักงาน ผู้บริหารของธนาคาร เป็นต้น

ส่วนรูปแบบการให้สินเชื่อแก่ลูกค้านั้น โดยทั่วไปจัดได้เป็น ๓ รูปแบบด้วยกัน คือ การให้กู้ยืมในรูปแบบการเบิกเกินบัญชี การให้กู้ยืมแบบมีระยะเวลา และการซื้อลดเช็ค และตัวเงิน

ก. การเบิกเกินบัญชี (Overdraft) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า O/D เป็นสินเชื่อระยะสั้นชนิดหมุนเวียน (Revolving Credit) เพื่อช่วยสร้างความสะดวกและคล่องตัวให้แก่ลูกค้าในการใช้เงิน เมื่อลูกค้าต้องการใช้สินเชื่อในรูปแบบ O/D ก็จะมีการเบิกเงินโดยการใช้เช็คผ่านบัญชีกระแสรายวันซึ่งจะเบิกกี่ครั้งก็ได้ แต่ต้องไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ (Line of Credit) โดยที่ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยจากเงินต้นนับตั้งแต่วันที่ลูกค้าเบิกเกินบัญชีไป สินเชื่อประเภทนี้ไม่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนที่แน่นอน เมื่อลูกค้ามีเงินก็สามารถนำเงินฝากเข้าบัญชีกระแสรายวันเพื่อลดยอดหนี้ในบัญชีได้ทุกขณะ โดยทั่วไปการทำสัญญาในรูปแบบ O/D จะทำกันปีต่อปี แต่ธนาคารมักจะต่อสัญญาให้โดยอัตโนมัติแก่ลูกค้าที่ไม่มีปัญหา ถ้าหากลูกค้ามีปัญหาธนาคารก็มีสิทธิที่จะยกเลิกหรือลดวงเงินกู้ตามสัญญาได้ โดยธนาคารจะแจ้งให้ลูกค้าทราบก่อน

ข. การกู้แบบมีระยะเวลา (Loans) การให้สินเชื่อแบบนี้ ธนาคารกำหนดให้ลูกค้าต้องชำระหนี้คืนภายในระยะเวลาที่แน่นอน ซึ่งอาจจะกำหนดให้มีการชำระหนี้คืนเพียงครั้งเดียวเต็มจำนวน หรือผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว การให้กู้ยืมรูปแบบนี้อาจกำหนดระยะเวลาชำระคืนในระยะสั้นเพียง ๑-๓ ปี หรืออาจจะกำหนดระยะเวลายาวนานถึง ๓๐ ปีก็ได้

ค. การซื้อลดเช็คหรือตั๋วเงิน การให้สินเชื่อแบบนี้เป็นการให้กู้ยืมระยะสั้น โดยลูกค้าจะนำเช็คหรือตั๋วเงินไปขายลดกับธนาคาร ธนาคารจะหักดอกเบี้ยที่เป็นส่วนลด โดยที่ลูกค้าจะสามารถรับเงินสดหลังหักส่วนลดไปได้ทันที เมื่อเช็คหรือตั๋วเงินดังกล่าวครบกำหนด ธนาคารจะเรียกเก็บเงินจากผู้ที่มีชื่อเป็นผู้จ่ายหรือผู้สลักหลัง ถ้าหากเรียกเก็บเงินไม่ได้ ผู้กู้ต้องรับผิดชอบจำนวนหนี้ดังกล่าว โดยปกติเช็คหรือตั๋วเงินที่จะนำไปขายลดให้กับธนาคารจะต้องมีอายุไม่เกิน ๙๐ วัน ๓๒

๒.๔.๔ นโยบายการจัดการเงินฝากและหนี้สิน เป็นการบริหาร ควบคุม ที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีทั้งเงินฝากและเงินกู้ยืม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเสียดันทุนของการจัดหาเงินทุนให้ต่ำที่สุด ต้องการตอบสนองต่อความต้องการเครดิตของสังคมนั้นอย่างเต็มกำลังความสามารถในการปล่อยกู้ของตน ต้องการหลีกเลี่ยงข้อบังคับทางกฎหมายที่จำกัดการดำเนินงานของธนาคาร เป็นการสร้างต้นทุนให้กับธนาคาร หรือทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัว

จากนโยบายการธนาคารพาณิชย์ข้างต้น ถือเป็นนโยบายพื้นฐานที่ทุกธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องมีนโยบายดังกล่าวเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ธนาคารตั้งขึ้น และในปัจจุบันตลาดเงินของประเทศไทยได้รับการพัฒนาอย่างมาก โดยในระยะ ๓-๔ ปีที่ผ่านมา เพื่อสร้างภาวะแวดล้อมให้เกิดการแข่งขันในตลาดการเงิน ๓๓ ทางเราได้มีนโยบายดำเนินการผ่อนคลายเป็นปฏิรูประบบการเงินในหลาย ๆ ด้านดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น ยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยทุกชนิด ผ่อนคลายการควบคุมการปริวรรตเงินตรา ผ่อนคลายข้อจำกัดในการบริหารสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน ขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ปรับปรุงมาตรฐานการกำกับ และตรวจสอบสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งอนุญาตให้มีการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ และจัดตั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าขึ้นในประเทศไทย และเมื่อมีการเปิดตลาดเสรีการเงินมากขึ้น นโยบายการลงทุน การ

๓๒ วรภัทร ไตรนะเกษม, "พัฒนาการและแนวโน้มของสินเชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง รูปแบบและการบริหาร," จุฬาลงกรณ์วารสาร ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑๒ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๓๔): หน้า ๔๔.

๓๓ ธารินทร์ นิมมานเหมินทร์, "มองอนาคตตลาดเงินและตลาดทุนของไทย," เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พฤศจิกายน ๒๕๓๖.

ให้สินเชื่อ และการจัดการเงินฝากและหนี้สิน ก็ยังคงต้องถูกดำเนินต่อไป แต่ทางการอาจจะกำหนดนโยบายใหม่ ๆ ให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตาม เพื่อให้การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในตลาดการเงิน

เป้าหมายของการพัฒนาตลาดเงิน คือการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงิน ทั้งในด้านการระดมเงินทุนและการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค คือประชาชน ส่วนด้านอัตราดอกเบี้ย แนวโน้มการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศจะมีทิศทางที่สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวในต่างประเทศมากขึ้น กระนั้นก็ตาม การปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยประเภทต่าง ๆ คงมีความเหลื่อมล้ำอยู่บ้างระหว่างลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย ทั้งนี้ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีปรับตัวลงเร็วกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมแก่ลูกค้าทั่วไป ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากมักจะปรับลดลงก่อนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ดังนั้น ทางการจึงจำต้องเข้าไปดูแลการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การปรับตัวของราคาสะท้อนภาวะตลาดอย่างแท้จริง เช่น การนำอัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายย่อยชั้นดี Minimum Retail Rate (MRR) มาใช้ โดย MRR เป็นการสร้างบรรทัดฐานในการปรับอัตราดอกเบี้ยที่โปร่งใส และอิงกับต้นทุนเงินฝากประจำประเภท ๖ เดือน และค่าใช้จ่ายในการระดมเงินฝากอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้แก่ลูกค้าทั่วไปเคลื่อนไหวตามต้นทุนการระดมเงินฝากมากขึ้น ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการสร้างให้ระบบธนาคารพาณิชย์มีหลักเกณฑ์ในการตั้งราคาที่โปร่งใสที่สะท้อนต้นทุนการประกอบการ และเป็นธรรม ซึ่งการคิดสูตรดอกเบี้ย MRR นี้ ในเวลาต่อมา พบว่าไม่สามารถสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงได้ ส่งผลให้ดอกเบี้ย MRR ต่ำกว่าดอกเบี้ย MLR ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเศรษฐกิจและสภาพตลาดที่เป็นจริง^{๓๔} จึงได้มีการปรับสูตรดอกเบี้ย โดยคำนวณจากต้นทุนเงินฝากเฉลี่ย ๑ เดือน เพื่อให้เป็นไปตามกลไกตลาดและสะท้อนความเป็นจริงของดอกเบี้ยในตลาดได้

^{๓๔} “ขึ้นดอกเบี้ยเอ็มอาร์อาร์ เปิดทางสินเชื่อย่อย,” ผู้จัดการรายวัน ๑๙ เมษายน ๒๕๓๘.

จากการเจรจาการค้าบริการใน GATS ที่เพิ่งเสร็จการประชุมไปเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ นั้น มุ่งจะให้มีการเปิดเสรีภาคบริการ รวมทั้งบริการทางการเงินอย่างค่อยเป็นค่อยไปนั้น จึงเป็นที่คาดการณ์ได้ว่าบุคคลที่จะเข้ามามีบทบาทในระบบตลาดเงินประเทศไทยในระยะยาว จะเป็นสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และธนาคารพาณิชย์ไทยรายใหม่ที่ทางการกำลังพิจารณาความเหมาะสมที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างภาวะการแข่งขันในระบบธนาคารพาณิชย์ให้มากขึ้น และเนื่องจากธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ไทยได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเงินเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และเริ่มมีการทยอยเปิดนโยบายเสรีทางการเงินมากขึ้น โดยจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อเป้าหมายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้บทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในด้านโครงสร้างธุรกรรมการเงิน จึงทำให้มีกฎเกณฑ์ การกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะกำหนดนโยบายต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามกลไกของธุรกิจ และความก้าวหน้าทางการเงินที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยจะต้องมีการพัฒนาระบบการเงินให้เติบโตต่อไป และพัฒนากรุงเทพฯ ให้เป็นศูนย์กลางการเงิน รวมทั้งพัฒนาบุคลากรทั้งในส่วนของธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย และผ่อนคลายระบบต่าง ๆ ให้เสรี มีเทคโนโลยีสูง มีเครื่องมือทันสมัย เป็นระบบเดียวกันทั่วโลก^{๓๕} ประกอบควบคุมกันไปด้วย

การเปิดเสรีทางการเงินของไทยตามพันธกรณี GATS ทำให้ระบบการเงินของไทยเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้เป็นสากล และอยู่ในเศรษฐกิจที่ไร้พรมแดนมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จึงได้หารือกันเพื่อพัฒนาระบบการเงินไทย โดยจัดทำแผนพัฒนาระบบการเงินขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจนและต่อเนื่อง ในการแก้ปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในระบบการเงิน และเพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการเงินต่อไป

^{๓๕} วิจิตร สุพินิจ, "บทสัมภาษณ์ กรุงเทพฯ ต้องเป็นศูนย์กลางการเงินให้ได้," ผู้จัดการรายสัปดาห์ (๒๙ สิงหาคม - ๔ กันยายน ๒๕๓๗), หน้า ๗๐.

๒.๕ แผนพัฒนาระบบการเงิน

แผนพัฒนาระบบการเงินจะกำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนาระบบการเงินหลักไว้ โดยมีระยะเวลาการพัฒนาระบบการเงินทั้งสิ้น ๕ ปี โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงแรก ปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙ เป็นมาตรการระยะสั้นที่มีความเร่งด่วนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการ และช่วงที่สอง ปี ๒๕๔๐-๒๕๔๓ เป็นมาตรการระยะปานกลางและระยะยาว ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้^{๓๖}

- ๑) ขยายขอบเขตการดำเนินงานของสถาบันการเงิน
- ๒) พัฒนาโครงสร้างทางการเงินของประเทศ
- ๓) เปิดเสรีและเสริมสร้างประสิทธิภาพการแข่งขันในตลาดการเงินไทย
- ๔) สนับสนุนนโยบายกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและชนบท
- ๕) ปรับปรุงประสิทธิภาพการกำกับดูแลสถาบันการเงินและระบบการเงิน
- ๖) พัฒนาคูคณากรและเสริมสร้างจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจการเงิน
- ๗) พัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงิน

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์เป็นหัวข้อดังนี้

๒.๕.๑ การขยายขอบเขตของการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินเอกชนหลัก และการเปิดเสรีทำให้เกิดการแข่งขันจากต่างประเทศสูงขึ้น ดังนั้น การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจใหม่ ๆ เพื่อเสริมรายได้และความสามารถจึงเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่ง โดยส่วนใหญ่จะมุ่งไปในแนวทางวานิชธนกิจ โดยกำหนดมาตรการระยะสั้น คือ (ก) ให้เป็นตัวแทนจำหน่ายหุ้น คือ แจกจ่ายใบจองและรับเงินค่าจองหุ้น แต่จัดสรรไม่ได้ (ข) ให้บริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และ (ค) ให้ธนาคารพาณิชย์ทำธุรกิจการให้ยืมหลักทรัพย์ แต่เฉพาะตราสารหนี้ ส่วนมาตรการในระยะยาว คือ (ก) ให้ระดมเงินโดยออกตั๋วแลกเงินในตลาดการเงินและ

^{๓๖}

บงล. ธนพล. “ผลกระทบของแผนพัฒนาระบบการเงิน (ปี 2538-2543) ต่อธุรกิจธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทหลักทรัพย์,” ผู้จัดการรายวัน ๒๑ เมษายน ๒๕๓๘.

(๗) ให้บริการสำหรับธุรกรรม Securitization ^{๓๗}

๒.๕.๒ พัฒนาโครงสร้างทางการเงินของประเทศ เพื่อให้ระบบการเงินไทยพัฒนาให้ทันกับสากล และมีองค์ประกอบสำคัญของตลาดการเงินครบถ้วน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการการเงินดังนี้

(ก) แก้ไขข้อจำกัดและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่สำคัญ

- พัฒนาเครื่องมือและกลไกในการระดมเงินออม เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

- พัฒนาคาดตราสารหนี้

- จัดตั้งศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ประเภททุน (OTC)

- จัดตั้งตลาดอนุพันธ์ (Financial Derivatives)

(ข) สนับสนุนการจัดตั้งองค์การทางการเงินใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาระบบการเงิน

- สถาบันสินเชื่อเพื่อธุรกิจหลักทรัพย์ (SFC)

- กิจการเฉพาะกิจเพื่อออกหลักทรัพย์ (SPV)

- ศูนย์ข้อมูลเครดิต

(ค) พัฒนาระบบการชำระเงิน (Payment System) ระบบการชำระเงิน เป็นโครงสร้างซึ่ง

รองรับธุรกรรมในตลาดการเงิน และช่วยลดขั้นตอน ต้นทุนและความเสี่ยง ดังนั้น จึงมีการกำหนด มาตรการดังนี้ (ก) สนับสนุนและกระตุ้นให้ธนาคารพาณิชย์ปรับปรุงแนวทางการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้อง กับระบบการชำระเงินใหม่ (ข) พัฒนาระบบการชำระเงินขั้นที่ ๒ คือ ขยายขอบเขตการใช้งานของระบบ BAHTNET และ THAICLEAR และ (ค) ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาระบบการชำระเงินแก่ประเทศเพื่อน บ้านเพื่อให้โยงกับระบบการชำระเงินของไทย

(ง) พัฒนาคาดเงินตราต่างประเทศให้เชื่อมโยงกับตลาดเงินในประเทศ ^{๓๘}

^{๓๗} “เปิดเบื้องลึกแผนแม่บท กรอบใหม่ธุรกิจการเงิน,” ผู้จัดการรายวัน (๓๑ มกราคม ๒๕๓๘):

๒๗.

^{๓๘} ฝ่ายวิจัย บงล. ชิทก้า จำกัด, “แผนพัฒนาระบบการเงิน โอกาสและผลกระทบต่อสถาบัน การเงิน,” ผู้จัดการรายวัน ๗ มีนาคม ๒๕๓๘.

๒.๕.๓ เปิดเสรีและเสริมสร้างประสิทธิภาพการแข่งขันในตลาดการเงินไทย เนื่องจากการเปิดเสรีในระบบการเงินสากล ผนวกกับการที่ไทยเป็นภาคีใน WTO ดังนั้น จึงต้องเร่งดำเนินการเพื่อรองรับการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

- การปรับวิเทศธนกิจเป็นสาขาเต็มรูปแบบ ในปัจจุบันประเทศไทยมีกิจการวิเทศธนกิจจำนวน ๔๘ กิจการ เป็นของชาวต่างประเทศ ๓๔ กิจการ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธะกรณีที่ได้รับไว้กับ GATS จึงควรเพิ่มจำนวนสาขาธนาคารต่างประเทศโดยยกฐานะธนาคารที่ประกอบกิจการวิเทศธนกิจมาก่อนให้เป็นสาขาเต็มรูปแบบ และธนาคารต่างประเทศที่ประกอบกิจการวิเทศธนกิจโดยยังไม่มีสาขาเต็มรูปแบบ มีจำนวน ๒๒ ธนาคาร ซึ่งเพียงพอและเป็นธนาคารชั้นนำของโลกที่จะถูกคัดเลือกให้เป็นสาขาเต็มรูปแบบได้ โดยกำหนดเป็นมาตรการระยะสั้นให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๓๙ โดยจะคัดเลือกกิจการวิเทศธนกิจของธนาคารต่างประเทศจำนวน ๕-๗ ธนาคาร เป็นสาขาเต็มรูปแบบ

- การให้ใบอนุญาตธุรกิจวิเทศธนกิจรอบสอง มีมาตรการระยะสั้นโดยจะอนุญาตให้สถาบันการเงินต่างประเทศประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้ยกฐานะวิเทศธนกิจที่ได้รับใบอนุญาตในรอบแรกจำนวน ๕-๗ รายเป็นสาขาเต็มรูปแบบแล้ว

- การให้สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศมีสาขาเพิ่ม ปัจจุบันมีสาขาธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาเต็มรูปแบบในไทยได้รับอนุญาตให้เปิดวิเทศธนกิจในต่างจังหวัดแล้ว ในอนาคตจะมีการยกฐานะวิเทศธนกิจจำนวนหนึ่งเป็นสาขาเต็มรูปแบบ จึงควรเพิ่มสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศให้มีเพิ่มขึ้นได้มากกว่า ๑ สาขา โดยกำหนดเป็นมาตรการระยะสั้น หลังจากยกฐานะกิจการวิเทศธนกิจเป็นสาขาเต็มรูปแบบ และเปิดอนุญาตวิเทศธนกิจรอบ ๒ แล้ว จะอนุญาตให้ธนาคารต่างประเทศซึ่งมีสาขาเต็มรูปแบบอยู่แล้ว เปิดสาขาเพิ่มขึ้นโดยมีหลักเกณฑ์การอนุญาตดังนี้

(๑) ธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาเต็มรูปแบบ และได้อนุญาตเปิดกิจการวิเทศธนกิจในต่างจังหวัด จะได้รับอนุญาตให้มีสาขาเพิ่มได้ไม่เกินธนาคารละ ๒ สาขา โดย ๑ สาขาต้องอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

(๒) ธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาเต็มรูปแบบ ซึ่งมีได้ขออนุญาตเปิดกิจการวิเทศธนกิจในต่างจังหวัด จะได้รับอนุญาตให้มีสาขาเพิ่มได้ไม่เกินธนาคารละ ๑ สาขา ซึ่งสาขาที่เปิดใหม่ต้องอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

- การจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ไทยใหม่ เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมให้แข่งขันกับต่างประเทศ ได้ รวมทั้งเป็นการเร่งพัฒนาภูมิภาคและนำความเจริญสู่ต่างจังหวัด โดยมีมาตรการดังนี้ (ก) พิจารณายกฐานะบริษัทเงินทุนเป็นธนาคารพาณิชย์ (ข) การให้เอกชนเข้ามาได้อย่างอิสระ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นบริษัทเงินทุน

- การควบและรวมกิจการ โดยทางการสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนขนาดเล็กรวมตัวด้วยกัน อันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการที่สถาบันการเงินมีจำนวนลดลง และทำให้ทางการติดตามดูแลสถาบันการเงินได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น โดยมีมาตรการในเรื่องนี้ คือ (ก) แก้ไขกฎหมายการธนาคารพาณิชย์ และกฎหมายธุรกิจเงินทุน เพื่อกำจัดอุปสรรคที่อาจมีในการควบหรือรวมกิจการ (ข) กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์การถือหุ้นระหว่างสถาบันการเงินระยะยาว และ (ค) กรณีเป็นการรวมกิจการ จะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาความเหมาะสมที่จะนำไปอนุญาตที่เหลือออกจำหน่ายแก่กลุ่มอื่น

- การให้ธนาคารพาณิชย์ไปเปิดสาขาในต่างประเทศ โดยอาจเปิดสำนักงานในศูนย์ offshore ซึ่งมีหลายประเภท เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างวงจรการทำธุรกิจการเงิน หรือเปิดสาขา หรือเปิดสำนักงานผู้แทนในต่างประเทศ แต่ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาในแง่ความมั่นคงของสถาบันการเงินเองด้วย

๒.๕.๔ สนับสนุนนโยบายกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและชนบท โดยมีมาตรการให้เพิ่มบทบาท เพื่อตอบสนองนโยบายการกระจายสินเชื่อ และบริการทางการเงิน สำหรับธนาคารพาณิชย์ ดังนี้

- สนับสนุนให้ธนาคารเปิดสาขาและสาขาย่อยในเขตอำเภอรอบนอก ที่ยังไม่มีบริการให้ครบทุกพื้นที่อำเภอภายใน ๕ ปี^{๓๙}

- ปรับปรุงนโยบายสินเชื่อชนบทของธนาคารพาณิชย์ โดยปรับปรุงกลุ่มเป้าหมายและจัดสรรสินเชื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในภูมิภาคและชนบท ส่วนสำหรับกิจการวิเทศธนกิจ มีมาตรการดังนี้ (ก) สนับสนุนให้วิเทศธนกิจในภูมิภาคมีส่วนร่วมในการให้กู้ยืมรวม (Syndication) แก่การลงทุน และ (ข) ยกฐานะเป็นสาขาเต็มรูปแบบภายในปี ๒๕๓๙ เพื่อให้สามารถให้บริการการเงินในระดับสากลครบวงจร

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน.

๒.๕.๕ ปรับปรุงประสิทธิภาพการกำกับดูแลสถาบันการเงินและระบบการเงิน เพื่อรักษาเสถียรภาพ ความมั่นคง ตลอดจนความเป็นระเบียบเรียบร้อยในระบบการเงินของประเทศ ดังนี้

- ปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้ดีขึ้น เช่น การดำรงความเพียงพอของเงินกองทุน การสำรองหนี้สูญ การป้องกันความเสี่ยงจากธุรกิจปริวรรตเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น
- การแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะการณที่เปลี่ยนไป เช่น พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- การออกกฎหมายสำหรับธุรกิจการเงินใหม่ เพื่อพัฒนาตลาดการเงินของประเทศ โดยกฎหมายที่จะดำเนินการร่างนั้น ได้แก่ กฎหมายธุรกิจบัตรเครดิต กฎหมายธุรกิจลิสซิง กฎหมายธุรกิจแฟคเตอริง กฎหมายการจัดการสินทรัพย์เพื่อบุคคลอื่น กฎหมายรองรับการจัดตั้งตลาดอนุพันธ์ กฎหมายธุรกรรมการเงิน offshore เป็นต้น
- การกำหนดขอบเขตการดำเนินธุรกิจและการป้องกันการขัดแย้งทางผลประโยชน์ เพื่อให้ให้อยู่ภายในกรอบของธุรกิจการเงิน

๒.๕.๖ พัฒนาบุคลากรและเสริมสร้างจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจการเงิน

- แก้ไขปัญหาการขาดแคลน และยกระดับคุณภาพบุคลากรนั้น โดยมีมาตรการดังนี้
 - ก) ส่งเสริมภาคเอกชน
 - ข) สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการศึกษาด้านการเงินการธนาคาร เช่นเดียวกับกับ The Institute of Banking and Finance ของสิงคโปร์ เพื่อฝึกอบรมพัฒนาและให้การศึกษาด้านธุรกิจการเงินต่าง ๆ
 - ค) ปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ความชำนาญ ในเทคนิคการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินใหม่ ๆ
- เสริมสร้างจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ
 - ก) สนับสนุนให้สถาบันการเงินเอกชนจัดทำข้อพึงปฏิบัติและจรรยาบรรณ (Code of conduct) สำหรับการดำเนินงาน
 - ข) ส่งเสริมการกำกับดูแลตนเองในลักษณะของ Self regulatory organization
 - ค) กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดขึ้นอย่างจริงจัง

๒.๕.๗ พัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงิน โดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้

- สนับสนุนการดำเนินงานของกิจการวิเทศธนกิจ ซึ่งมีมาตรการระยะสั้น คือ

ก) ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อสนับสนุนธุรกิจ OUT-OUT

ข) สนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจกู้ยืมเงินจากวิเทศธนกิจมากขึ้นและควรอยู่ในรูป

Syndication loan

ค) ขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจกิจการวิเทศธนกิจให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบการเงินที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ทำธุรกิจใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นได้ เช่น การรับซื้อลูกหนี้การค้า (factoring) และลูกหนี้อื่น ๆ การบริหารกองทุนต่าง ๆ หรือในระยะยาว อาจระดมเงินกู้โดยออกเป็น B/E หรือให้บริการสำหรับธุรกรรม Securitization เป็นต้นนั้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีรายได้ในส่วนของค่าธรรมเนียมมากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่ง ธนาคารพาณิชย์อาจได้รับผลกระทบต่าง ๆ ดังนี้

1. การเผชิญกับภาวะการแข่งขันมากขึ้น ทั้งจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศและบริษัทเงินทุนที่ได้รับอนุมัติให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ได้ หากมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้
2. จากการเปิดตลาดเสรีการเงิน อาจทำให้ตลาดเงินมีความผันผวนมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์ที่อาศัยแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศมาก จะมีโอกาสได้รับผลกระทบมาก นอกจากนี้ เทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ของธนาคารต่างประเทศย่อมตอบสนองความต้องการของลูกค้ารายใหญ่ได้มากขึ้น เช่น ในเรื่องการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ยในตลาดล่วงหน้า ส่งผลให้ลูกค้ารายใหญ่และบริษัทต่างชาติในประเทศไทย หันมาใช้บริการกับธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยถูกแย่งกลุ่มลูกค้าส่วนหนึ่งออกไป
3. การพัฒนาตลาดตราสารหนี้ ทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการออมมากขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถระดมเงินฝากจากประชาชนน้อยลง อาจเป็นเหตุให้ต้นทุนเงินสูงและมีความเสี่ยงมากขึ้น

โดยสรุปจากทั้งหมดข้างต้น จึงวิเคราะห์ได้ว่า นับแต่ประเทศไทยได้ริเริ่มจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ขึ้น ก็ได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมา ตามสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค โดยพยายามพัฒนาระบบการเงินของไทยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และเมื่อไทยได้เล็งเห็นว่า

การเจรจาพหุภาคีรอบอุรุกวัยย่อมส่งผลให้ไทยต้องเปิดเสรีการเงินในอนาคต เราจึงได้วางมาตรการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การปฏิรูประบบการเงินมาเป็นระยะ ๆ และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้กับสถาบันการเงิน ก่อนที่เราจะรับเอาพันธะกรณีตามกรอบข้อตกลง GATS ดังนั้น ผลกระทบที่ได้รับจึงทำให้ประเทศไทยจะต้องปรับองค์กรทางธุรกิจ รวมทั้งเตรียมตัวรองรับกับการแข่งขัน โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงของฐานะทางการเงิน การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี และการปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการให้บริการแก่ลูกค้า และในที่สุด เมื่อต้องเปิดเสรีการเงิน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญและผลที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงได้ออกแผนงาน เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามมาตรการที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบหลายประการ แต่สำหรับในระยะยาว มาตรการเหล่านั้นจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้ระบบการเงินของประเทศไทยได้พัฒนาไปมากขึ้น ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายนั้น จะขอสถาในบทต่อ ๆ ไป